HATÁROZATOK

A BIZOTTSÁG (EU) 2020/394 HATÁROZATA

(2019. október 7.)

az SA.39119 (2016/C) (korábbi 2015/NN) (korábbi 2014/CP) intézkedésekről, amelyeket a Görög Köztársaság kamattámogatások és állami kezességvállalás formájában hajtott végre a 2007. évi tűzesethez kapcsolódóan (ez a határozat csak a mezőgazdasági ágazatra vonatkozik)

(az értesítés a C(2019) 7094. számú dokumentummal történt)

(Csak a görög nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (a továbbiakban: EUMSZ) és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután az érintett feleket az EUMSZ 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdése alapján felkérte észrevételek benyújtására ([1]),

mivel:

i. az eljárás

(1) A Bizottsághoz 2014. július 22-én panasz érkezett a görög állam által a mezőgazdasági termékek feldolgozásával foglalkozó Sogia Ellas S.A. vállalatnak és leányvállalatainak (a továbbiakban: Sogia Ellas) nyújtott állítólagos támogatások ügyében. A támogatások kamattámogatások és állami kezességvállalás formáját öltötték olyan meglévő kölcsönök kapcsán, amelyeket újra kellett tárgyalni és türelmi idő vonatkozik rájuk, valamint új kölcsönök kapcsán.

(2) 2014. július 25-én kelt levelében a Bizottság információt kért a görög hatóságoktól az állítólagos támogatásokról. A görög hatóságok a 2014. november 17-én kelt válaszlevélben adtak részletes tájékoztatást az állítólagos támogatások jogi alapjáról. A Bizottság 2015. december 11-én egy második levelet küldött Görögország számára, amelyre a görög hatóságok a 2016. február 11-én kelt, és még aznap beérkezett levélben válaszoltak. Válaszukban a görög hatóságok további tájékoztatást adtak a támogatásnyújtás jogalapjáról, feltételeiről, valamint a kedvezményezettekről.

(3) A Bizottság a 2015. december 11-i levelében arról tájékoztatta a görög hatóságokat, hogy az általuk adott tájékoztatás első vizsgálata alapján megállapítást nyert, hogy az állítólagos támogatásokat a Bizottság jóváhagyása nélkül nyújtották. Ezen túlmenően az állítólagos támogatás nem korlátozódott a Sogia Ellas vállalatra és annak leányvállalataira, így a görög jogszabályok alapján más kedvezményezettek is részesülhettek volna belőle. Ezért a Bizottság úgy döntött, hogy be nem jelentett állami támogatási ügyet nyit, (SA.39119 (2015/NN) számú ügy), és vizsgálatát a teljes mezőgazdasági ágazatra kiterjeszti.

(4) Az eljárás megindításáról szóló bizottsági határozatot (a továbbiakban: az eljárás megindításáról szóló határozat) 2016. szeptember 16-án tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ([2]). A Bizottság felszólította a görög hatóságokat, hogy az eljárás megindításáról szóló határozatban azonosított támogatási programonkénti bontásban adjanak tájékoztatást a kedvezményezettek becsült számáról, és közöljék a vonatkozó támogatási összegeket. Ellenkező esetben – az eljárás megindításáról szóló határozatban foglaltak szerint – a Bizottság a birtokában lévő információk alapján hoz döntést. A Bizottság felhívta az érdekelteket arra, hogy ismertessék észrevételeiket a szóban forgó támogatási intézkedésekkel kapcsolatban.

([1]) Felhívás észrevételek benyújtására az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének (2) bekezdése értelmében, SA.39119 (2016/C) (korábbi 2015/NN) (korábbi 2014/CP) számú állami támogatás – A Sogia Ellas SA et al. vállalatnak nyújtott támogatás, HL C 341., 2016.9.16., 23. o.

([2]) Lásd az 1. megjegyzést.

(5) Egyik érdekelt fél sem nyújtott be észrevételt. A görög hatóságok 2016. szeptember 23-án küldték el az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatos észrevételeiket. Válaszukban a görög hatóságok arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy nem tudják megadni az eljárás megindításáról szóló határozatban kért információkat.

(6) A Bizottság a 2016. december 2-i és a 2018. január 15-i keltű levelében ismételten kérte a görög hatóságokat, hogy közöljék a hiányzó információkat. A görög hatóságok a kért tájékoztatást a 2017. március 9-i, illetve a 2018. február 21-i keltezésű levelükben adták meg.

(7) Ez a határozat – az eljárás megindításáról szóló határozathoz hasonlóan – kizárólag az Eurostat meghatározása szerinti mezőgazdasági termékek, vagyis az EUMSZ I. mellékletében felsorolt termékek (a halászati és akvakultúra termékek kivételével) termesztésével, feldolgozásával és forgalmazásával, illetve az erdőgazdálkodással kapcsolatos tevékenységekre vonatkozik. Nem érinti tehát a gazdaság más ágazatai számára a szóban forgó támogatási programokkal összhangban nyújtott lehetséges támogatásokat.

II. AZ INTÉZKEDÉSEK ISMERTETÉSE

1. Célkitűzés

(8) Az intézkedések célkitűzése hogy segítséget kapjanak a 2007. évi tűzeset által sújtott görögországi területeken letelepedett és – székhelyüktől függetlenül – ott tevékenységet folytató vállalkozások. A görög hatóságok szerint a támogatás tágabb értelemben a tűzeset által súlyosan károsodott termelési kapacitás helyreállítását célozta.

2. Jogalap

(9) Az állítólagos támogatások jogalapját a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007), a 38600/B.1750/5-9-2007 sz. (OJHR 1780/B'/5-9-2007), a 46082/B.2123/24-10-2007. sz. (OJHR 2139/B'/2-11-2007), a 6391/B.342/8-2-2008. sz. (OJHR 242/B'/14-2-2008), a 34227/B.1123/23-7-2008. sz. (OJHR 1548/B'/5-8-2008), és az 57198/B.2406/28-12-2012. sz. (OJHR 3462/B'/28-12-2012) határozattal módosított és kiegészített 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) gazdasági és pénzügyminiszteri határozat, valamint a 3816/2010. sz. törvény (OJHR 6/A'/2010.1.26.) 2. cikkének 7. bekezdése és a 3867/2010. sz. törvény (OJHR 128/A'/2010.8.3.) 21. cikkének 5. bekezdése ismerteti.

(10) A görög állam 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat szerinti garanciavállalásának feltételeit részletesen a gazdasági és pénzügyminiszter 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.) határozata szabályozza. Ezt a határozatot módosította a pénzügyminiszter-helyettes 2/86490/0025/2007.12.31. sz. (OJHR B' 2493/2007.12.31.) határozata, a pénzügyminiszter 2/57144/0025/2008.8.20. sz. (OJHR B' 1732/2008.8.28.) és 2/22475/0025/2012.4.25. sz. (OJHR B' 1346/2012.4.25.) határozata, valamint a pénzügyminiszter-helyettes 2/52027/0025/2012.8.30. sz. (OJHR B' 2404/2012.8.30.) 2/1755/0025/2013.2.20. sz. (OJHR B' 465/2013.2.27.) határozata. A 2/1755/0025/2013.2.20. sz. határozatot módosította még a 2/38310/0025/2014.5.14. sz. (OJHR B' 1262/2014.5.16.) és a 2/43758/0025/29/06/2015. sz. (OJHR B' 1289/2015.6.29.) határozat, így ezek a jelen határozat szempontjából relevánsak.

3. Intézkedések

(11) A görögországi bel- és közigazgatási ügyekért, valamint a decentralizációért felelős miniszter 2007. augusztus 25-én a 47870/2007.8.25. sz. (OJHR 1706/B'/2007.8.25.) miniszteri határozat útján országos vészhelyzetet hirdetett a 2007 júliusában és augusztusában Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia és Euboea megyékben, valamint Achaia megye Aigialeia körzetében történt tűzesetek miatt.

(12) A görög hatóságok állítása szerint az érintett területeken a tűzesetek által okozott károk kiterjedése és nagyságrendje hatalmas volt, emberéleteket követelt, az állatállomány is részben elpusztult, továbbá az adott országrészek erdőiben, illetve mezőgazdasági területein és infrastruktúrájában bekövetkezett pusztítás rendkívül súlyos hatással volt a helyi gazdaságra. Olyan jelentős eseményről volt szó, amelyet a görög hatóságok az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti természeti csapásnak minősítettek – ahogyan azt a Bizottság vonatkozó ábrája is mutatja – és erre hivatkoztak az illetékes intézettel folytatott kommunikáció során ([3]).

([3]) 10. sz. jelentés: „JRC, Tudományos és technikai jelentések –Erdőtüzek Európában 2009-ben", 13a ábra: „Felperzselt területek Görögországban az elmúlt 30 évben", 29. o., elérhető a következő címen:http://forest.jrc.ec.europa.eu/media/cms_page_media/9/forest-fires-in-europe-2009.pdf; a 2007-ben felperzselődött NUTS 3 szintű görög területek bemutatása, az Európai Bizottság – Közös Kutatóközpont Európai erdőtűz-információs rendszerének (EFFIS) megfelelően, lásd: http://forest.jrc.ec.europa.eu/effis/applications/fire-history

(13) A kialakult helyzet kezelése érdekében Görögország gazdasági és pénzügyminisztere kiadta a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) ([4]) határozatot, amely a későbbiekben módosításra és kiegészítésre került. A határozat címe a következő volt: „Forgóeszközhitelek és más hitellehetőségek a 2007. évi tűzesetek által érintett vállalatok és vállalkozók számára Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia és Euboea megyékben, valamint Achaia [megye] Aigialeia körzetében".

(14) A határozat két állami támogatási programot hozott létre ([5]), a következők szerint:

a) a 2007. augusztus 25-ig felhalmozódott – lejárt és nem lejárt ([6]) – adósságok rendezését célzó program (e határozatban a továbbiakban: „A program"), amelynek értelmében az adósságok tőkésítésre kerültek, és a későbbiekben olyan új hitelek formájában jelentek meg, amelyekhez „türelmi idő", kamattámogatás és állami kezességvállalás kapcsolódott;

b) 2007. augusztus 25-e után folyósítandó olyan új forgóeszközhitelek nyújtására vonatkozó program, amelyekhez kamattámogatás adható és amelyekre állami kezesség vállalható ([7]) (e határozatban a továbbiakban: „B program").

(15) Különösen a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat a következőket mondta ki:„A 2007. évi tűzesetek által érintett Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea megyékben és Achaia megye Aigialeia körzetében letelepedett és ott működő vállalkozások és ágazatok adósságrendezése és számukra forgóeszközhitelek nyújtása.

A. Adósságrendezés

A 2007. évi tűzesetek által érintett vállalatok és vállalkozók 2007. augusztus 25-ig felhalmozódott valamennyi – lejárt és nem lejárt – adóssága tőkésítésre kerül, majd olyan új hitel nyújtására kerül sor, amelynek visszafizetését 28 hónap türelmi idő után kell megkezdeni. Az első részlet visszafizetése 2009. december 31-én esedékes. A hitel fennmaradó részét félévente, egyenlő részletekben kell visszafizetni (tőkevisszafizetés és kamat). A hitel teljes futamideje a türelmi idővel együtt tíz év. A hitel után a türelmi időszakban fizetendő kamatra a 128/1975. sz. törvény rendelkezése alapján 100 %-os kamattámogatás jár, a hitel futamidejének fennmaradó részére járó kamattámogatás mértéke pedig 50 %.

Az adósságrendező hitel kamatlába a kamatidőszak kezdetét megelőző utolsó kibocsátású tizenkét hónapos görög kincstárjegy kamatlába, amelyet a 128/1975. sz. törvény szerinti teljes hozzájárulás 70 %-ával növelni kell. A támogatott kamatláb mértékét a legközelebbi negyed százalékpontra kell fel/lekerekíteni.

A fent említett hitelek tőke- és kamatösszegére a görög kormány a 2322/1995. sz. törvény mindenkori hatályos változata szerint kezességet vállal.

B. Forgóeszközhitelek nyújtása a vállalatok és a vállalkozók számára

Forgóeszközhitelt a forgótőkeigényt szabályozó, a Görög Központi Bank kormányzója által kiadott 1955/1991.7.2. sz. rendelkezés mindenkori hatályos változata szerinti előírásokkal összhangban a hitelintézetek nyújthatnak. Ezekre a hitelekre a 128/1975. sz. törvény értelmében az alábbiak szerinti mértékben kamattámogatás érvényes:

a) az 5 000 EUR összeget meg nem haladó hitelek után, 100 %-os kamattámogatás.

b) a 20 000 EUR összeget meg nem haladó hitelek után, 80 %-os kamattámogatás.

c) a 60 000 EUR összeget meg nem haladó hitelek után, 50 %-os kamattámogatás.

d) a 90 000 EUR összeget meg nem haladó hitelek után, 30 %-os kamattámogatás.

A kamattámogatás összege a teljes hitelösszeg után azonos.

([4]) A határozat a fenti (9) és (10) preambulumbekezdésben említettek szerint a későbbiekben módosításra és kiegészítésre került.
([5]) E határozatban szükség esetén a két program megkülönböztető megnevezése „A program" és „B program". Egyéb esetben a határozat egyszerűen csak „programok"-at említ.
([6]) Lásd lentebb a határozat A pontját, (15) preambulumbekezdés.
([7]) Lásd lentebb a határozat B pontját, (15) preambulumbekezdés.

A hitel maximális összege a vállalat 2006. évi forgalmának 35 %-a, futamideje 60 hónap.

A fent említett hitel kamatlába a kamatidőszak kezdetét megelőzően legutóbb kibocsátott tizenkét hónapos görög kincstárjegy kamatlába, amelyet a 128/1975. sz. törvény szerinti teljes hozzájárulás 70 %-ával növelni kell. A támogatott kamatláb mértékét a legközelebbi negyed százalékpontra kell fel/lekerekíteni.

Megjegyzendő, hogy a 2006 előtt üzleti tevékenységet nem végző vagy a tevékenységüket 2007. január 1-je és 2007. augusztus 31-e között kezdő vállalatok esetében a 2007 első hat hónapjában végrehajtott beszerzések kétszeresét (2-szeresét) kell forgalomként figyelembe venni, az összeg megállapításakor pedig 45 %-os bruttó profitrátával kell számolni.

A fent említett hitelek tőke- és kamatösszegére a görög kormány a 2322/1995. sz. törvény mindenkori hatályos változata szerint kezességet vállal."

(16) A 38600/B.1750/5-9-2007. sz. (OJHR 1780/B'/5-9-2007) határozat módosította a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat címét és szövegét. Az új cím a következő: „Forgóeszközhitelek és más hitellehetőségek vállalatok és vállalkozók számára Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia és Euboea megyékben, valamint Achaia [megye] Aigialeia körzetében". Más szóval a *„a 2007. évi tűzesetek által érintett"* szövegrész, amely a támogatási programok kedvezményezettjeire utalt, és így nyilvánvalóan a tűzesetek által ténylegesen érintett kedvezményezettekre korlátozta a támogatási programok hatókörét, a jogalap címéből törlésre került.

(17) Ezen túlmenően a 38600/B.1750/5-9-2007. sz. (OJHR 1780/B'/5-9-2007) határozat a alábbi kivonatos szövegben kiemelt mondattal kiegészítette a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat A. fejezetének első mondatát:„A. Adósságrendezés

A 2007. évi tűzesetek által érintett, **és a fent említett megyékben működő** vállalatok és vállalkozók 2007. augusztus 25-ig felhalmozódott valamennyi – lejárt és nem lejárt – adóssága tőkésítésre kerül, majd olyan új hitel nyújtására kerül sor, amelynek visszafizetését 28 hónap türelmi idő után kell megkezdeni. Az első részlet visszafizetése 2009. december 31-én esedékes." [kiemelés hozzáadva]

(18) E két módosítás együttes hatására az a követelmény, mely szerint a kedvezményezetteket ért károk oka a 2007. évi tűzeset kellett, hogy legyen, már nem a kedvezményezettekre vonatkozott, hanem egyszerűen azokra a megyékre, ahol a kedvezményezettek – a bejegyzett székhelyüktől függetlenül – letelepedtek és tevékenységüket folytatták. Ezt a következtetést megerősítette az a válasz, amelyet a görög hatóságok adtak a Bizottságnak a Bizottság 2015. december 11-i levelében feltett kérdésére, miszerint a kedvezményezettek a tűzesetek közvetlen következményeként elszenvedett károkért részesülnek-e kompenzációban. A görög hatóságok a 2016. február 11-i válaszukban ragaszkodtak ahhoz az álláspontjukhoz, hogy a tűzesetek általános és egyedülálló jellegűek voltak, amelynek következtében a vállalkozásokat egyszerűen azért érte kár, mert az érintett területen folytatták termelőtevékenységüket.

(19) A (9) preambulumbekezdésben említett további határozatok és törvények rendelkezései még tovább módosították a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozatot és újabb kiegészítéseket fűztek hozzá. A 46082/B.2123/24-10-2007. sz. (OJHR 2139/B'/2-11-2007) határozat többek között a következőket írja elő:

„a) A[36579/B.1666/27-8-2007. sz. (GG II 1740/30-8-2007) határozat] A. fejezetének végére fel kell venni a következő bekezdéseket: »Adósságrendezés«:

»A hitelintézetek a fent említett intézkedéseket vállalatonként 25 000 000 EUR összeghatárig a görög állam garanciavállalása nélkül foganatosíthatják. A kereskedelmi vállalatok és vállalkozók maximum 100 000 EUR összegű támogatásban részesülhetnek.

A 100 000 EUR-t meghaladó, de legfeljebb 25 000 000 EUR összegű adósságrendezést igénylő vállalatoknak életképességi tanulmányt kell benyújtaniuk ahhoz a hitelintézethez, ahol a legnagyobb összegű adóssággal rendelkeznek, és a tanulmányt az adott hitelintézet értékeli.

Az A. fejezet rendelkezései nem vonatkoznak a következőkre:

– a 128/1975. sz. törvény mindenkori hatályos változatának adósságrendezési rendelkezései által már érintett vállalatok/vállalkozók hitelei, kivéve, ha az említett vállalatok vagy vállalkozók épületeiben, gépeiben, nyersanyagaiban vagy árukészleteiben igazolhatóan a tűzesetek miatt keletkezett kár. Az ilyen károkat a megyei hatóságok illetékes szervei által kiadott tanúsítvánnyal kell igazolni,

– a vállalatok/vállalkozók olyan hitelei, amelyek felvételére valamely állami támogatási program keretébe tartozó beruházási támogatásra való jogosultság átruházása ellenében került sor,

– azok a hitelek, amelyek felvevői olyan finanszírozási programokban részt vevő vállalatok/vállalkozók, amely programokban a beruházás valamely állami támogatási program része.«

b) A [36579/B.1666/27-8-2007. sz. (GG II 1740/30-8-2007) határozat] B. fejezetének végére fel kell venni a következő két bekezdést: »Forgóeszközhitel-nyújtás vállalatok és vállalkozók számára«:

»A B. fejezet fenti rendelkezései azokra a vállalatokra és vállalkozókra vonatkoznak, amelyek korábban az állami támogatási rendszer szerinti beruházási támogatásokban részesültek, amennyiben a beruházási projekt befejeződött.

Az A. és a B. fejezet fenti rendelkezései egyaránt vonatkoznak az Achaia megye Aigialeia körzetében lévő Aigio, Akrata, Diakopto, Sympoliteia, Erineos és Aigeira önkormányzati területeken, valamint Kefallinia megye Eleios-Pronnoi és Livathos önkormányzati területein letelepedett és ott tevékenységet folytató vállalatokra és vállalkozókra.«"

(20) A 6391/B.342/8-2-2008. sz. (OJHR 242/B'14-2-2008) határozat (100 000 EUR-ról 150 000 EUR-ra) módosította azt az összeget, amelyre vonatkozóan az adósságaikat újratárgyalni kívánó vállalkozásoknak életképességi tanulmányt kell benyújtaniuk. A határozat 2007. december 31-ről 2008. március 31-ig tovább hosszabbította az ilyen kérelmek benyújtásának határidejét.

(21) A 34227/B.1123/23-7-2008. sz. (OJHR 1548/B'/5-8-2008) határozat a (25) preambulumbekezdésben foglaltak szerint kibővítette a programok területi hatályát, és ismét meghosszabbította a programban való részvételre jelentkezés határidejét, ezúttal 2008. augusztus 31-re.

(22) Az 57198/B.2406/28-12-2012. sz. (OJHR 3462/B'/28-12-2012) határozat módosította a programot, ezzel lehetőséget biztosított az állami garanciavállalásban nem részesült kedvezményezettek számára, hogy kérelmezzék a 2012. január 1-je és 2012. december 31-e közötti időszakban esedékes adósságaik visszafizetésének felfüggesztését. A hitelfelvevőknek a felfüggesztési időszakban felgyűlt kamatokat meg kellett fizetniük. A kedvezményezettek e lehetőség igénybevételét 2013. február 28-ig kérelmezhették a pénzintézeteknél.

(23) Az állami garanciavállalás részletes feltételeit a 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.) határozat ismertette, amelynek vonatkozó részei a következők:

„1) A görög állam legfeljebb 80 %-os mértékben kezességet vállal a hitelintézetek által a Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia és Euboea megyékben, valamint Achaia megye Aigialeia körzetében – vagyis a 2007. évi tűzesetek által érintett önkormányzatok területén – letelepedett és a bejegyzett székhelyüktől függetlenül e területeken tevékenységet folytató vállalkozók és vállalatok számára nyújtott hitelek miatt 2007. augusztus 25-ig keletkezett, lejárt és nem lejárt adósságok olyan új hitelek formájában történő rendezésére, amelyeket – a 2007. augusztus 25-től 2009. december 31-ig tartó türelmi időszakot követően – egyenlő összegű, féléves részletekben (tőketörlesztés és kamatfizetés) kell visszafizetni. Az adósságrendező hitel teljes futamideje a türelmi idővel együtt tíz (10) év. A hitel első részletének visszafizetése 2010. június 30-án esedékes.Az adósságrendező hitel kamatlába támogatott, mértékét a gazdasági és pénzügyminiszter 36579/B.1666/2007.8.27. sz. határozata szerint kell megállapítani.

A görög állam vállalatonként az érintett adósságállomány 80 %-ára, valamint az adósság utáni kamattartozásból maximum 20 000 000,00 EUR -összegre vállal garanciát.

A görög állam kezességvállalása a [természetes személy] kereskedelmi vállalkozásokra, a Kereskedelmi Kamara regisztrált tagjaira és az érintett tartományokban tevékenységet folytató vállalkozókra is vonatkozik, amennyiben az átalakításra kerülő adósságuk összege nem haladja meg a 100 000,00 EUR-t.

A türelmi időszakra vonatkozó kamat 2009. december 31-én tőkésítésre kerül, a hitel első részlete pedig 2010. június 30-án esedékes.

A fent említett adósságrendezés következtében esedékes tőketörlesztés és a kapcsolódó kamatfizetés, illetve a tőke- és kamattörlesztő részletek három egymást követő alkalommal történő elmulasztása esetén az adósságrendező hitel teljes összege esedékessé válik és visszafizetendő. A bankoknak a garantált követeléseik állam általi rendezése érdekében a harmadik fizetési részletet követő három hónap elteltével be kell nyújtaniuk a gazdasági és pénzügyminiszter 2/478/0025/2006.1.4. sz. (GG II 16/2006.1.13.) határozatában említett igazoló dokumentumokat.

2) A görög állam kezességet vállal azoknak a forgóeszközhiteleknek a 80 %-ára, amelyeket türelmi idővel együtt öt éves futamidőre nyújtanak a 2007. évi tűzesetek által sújtott Messinia, Ilia, Laconia, és Euboea megyékben, valamint Achaia megye Aigialeia körzetében nyilvántartott és a bejegyzett székhelyüktől függetlenül e területeken működő vállalkozók és vállalatok számára.

A fent említett hitelek kamatlába támogatott, mértékét a gazdasági és pénzügyminiszter 36579/B.1666/2007.8.27. sz. határozata szerint kell megállapítani.

Az említett hitelekre a szóban forgó megyékben működő valamennyi vállalkozás jogosult vállalatonként legfeljebb a vállalat 2006. évi forgalmának 35 %-ának megfelelő, de maximum 90 000,00 EUR összegben. A 2006 előtt üzleti tevékenységet nem végző vagy a tevékenységüket 2007. január 1-je és 2007. augusztus 27-e között kezdő vállalatok esetében a 2007 első hat hónapjában végrehajtott beszerzések kétszeresét (2-szeresét) kell forgalomként figyelembe venni, az összeg megállapításakor pedig 45 %-os bruttó profitrátával kell számolni.

A hiteleket egyenlő összegű, féléves tőke- és kamatrészletekben kell visszafizetni, a tőkeösszegre a folyósítás dátumától 2009. december 31-ig tartó türelmi időszak figyelembevételével. Az első törlesztőrészlet 2010. június 30-án esedékes. A türelmi időszakban felmerült, nem támogatott kamatrészt a vállalkozások fizetik.

E hitelekre új, külön hitelszerződést kell kötni. A fent említett hitelek tőkeösszegének 80 %-ára és a kapcsolódó kamatösszegekre a türelmi időszakban és a normál időszakban a görög állam valamennyi vállalat számára kezességet vállal.

[…]

Előírt igazoló dokumentumok:

[…]

v) Életképességi tanulmány és a felajánlott fizikai biztosíték (csak a 100 000,00 EUR-nál nagyobb összegű adósságrendező hitelt igénylő vállalkozások esetében).

A tanulmánynak ki kell terjednie a következőkre:

a) a vállalatnak a hitelrendszerrel, a beszállítóival, a biztosítási alapokkal, az állammal és általában a piaccal szemben az adósságrendezést követően fennálló összes tartozása, valamint az e tartozások visszafizetésére kötött megállapodások;

b) a vállalat elmúlt három évre vonatkozó, közzétett pénzügyi beszámolói (a B típusú beszámolást készítő vállalatoknak az E3 és E9 nyomtatványokat kell benyújtaniuk az elmúlt három évre vonatkozóan);

c) a vállalat pénzforgalmi terve (cash flow) a következő három évre (bevételek és kiadások);

d) a vállalat következő három évre becsült jövedelme és profitja;

e) a vállalat működéséhez szükséges forgótőke és a finanszírozás forrásai;

f) a meglévő biztosítékok, a rendezett adósságot fedező meglévő biztosítékok javasolt átalakítása, valamint a rendezendő adósságok fedezetére javasolt új fizikai biztosítékok (csak ha az adósság meghaladja a 100 000,00 EUR-t).

B. Azoknak a fent említett megyékben tevékenységet folytató vállalatoknak és vállalkozóknak, amelyek/akik az erdőtüzek következtében kizárólag új forgóeszközhitelt igényelnek, kérelmüket az Államháztartási Hivatal 25-ös Igazgatóságának D osztályára kell benyújtaniuk a következő igazoló dokumentumokkal együtt:

a) a vállalat elmúlt három évre vonatkozó, közzétett pénzügyi beszámolói (a B típusú beszámolást készítő vállalatoknak az E3 és E9 nyomtatványokat kell benyújtaniuk az elmúlt három évre vonatkozóan);

b) a vállalat pénzforgalmi terve (cash flow) a következő három évre (bevételek és kiadások);

c) a vállalat következő három évre becsült jövedelme és profitja;

d) a vállalat alapítási helye szerinti megyei Kamaránál történt regisztráció tanúsítványa (a vállalkozóknak és az állattenyésztéssel foglalkozó mezőgazdasági termelőknek a helyi adóhivatal által kiállított tevékenységi engedélyt kell benyújtaniuk);

e) az Államháztartási Hivatal »A görög kormány kezességvállalását kérelmező vállalatok életképességi értékelése« című kitöltött és aláírt nyomtatvány, amely elérhető a Hivatal weboldalán (www.mof-glk.gr).

Új forgóeszközhitelek fedezetére egyik vállalati kategóriában sem szükséges fizikai biztosíték.

A kérelmeket és az életképességi tanulmányokat a kezességvállalás nemzeti és közösségi jogi (az EK-Szerződés 87. és 88. cikke) rendelkezései szerinti végleges jóváhagyását megelőzően a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület értékeli (a 3458/2006, GG I 94/2006.5.8. sz. törvény 37. cikke), továbbá megvizsgálja a rendezendő adósság összegét teljes mértékben lefedő meglévő és felajánlott biztosítékokat (szükség esetén)."

(24) A 3867/2010. sz. (OJHR 128/A'/2010.8.3.) törvény 21. cikkének 5. bekezdésével módosított 3816/2010. sz. (OJHR 6/A'/2010.1.26.) törvény 2. cikkének 7. bekezdése értelmében a 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.) határozat alapján felvett hitelek kedvezményezettjei jogosultak arra, hogy 2010. augusztus 30-ig – 2010. január 1-től visszamenőleges hatállyal – kérelmezzék a tőkeösszeg visszafizetésének 2 éves időtartamra történő felfüggesztését és a hitelszerződés ennek megfelelő meghosszabbítását, valamint a felfüggesztési időszak alatt a kamatok szerződés szerinti gyakoriságú fizetését. A kamatot a hitelfelvevőknek kellett megfizetniük. A 2/52027/0025/2012.8.30. sz. (OJHR B' 2404) és a 2/1755/0025/2013.2.20. sz. (OJHR B' 465/2013.2.27.) határozattal módosított 2/22475/0025/2012.4.25. sz. (OJHR B' 1346) határozat lehetőséget adott a felfüggesztés 2012. január 1-től 2012. december 31-ig történő meghosszabbítására a pénzintézethez 2013. február 28-ig erre vonatkozóan benyújtott kérelem alapján. A 2/38310/0025/2014.5.14. sz. (OJHR B' 1262/2014.5.16.) határozat további felfüggesztést tett lehetővé 2013. december 31-től 2014. december 31-ig, míg a 2/43758/0025/2015.6.29. sz. (OJHR B' 1289/2015.6.29.) határozat alapján lehetőség volt a 2017. január 1-je után lejáró hitelek 2013. december 31-től 2016. december 31-ig tartó újabb felfüggesztésére.

4. **Az intézkedések területi hatálya**

(25) A támogatási programok eredetileg Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia és Euboea megyékre, valamint Achaia megye Aigialeia körzetére vonatkoztak. Később a 46082/B.2123/24-10-2007. sz. (OJHR 2139/B'/2-11-2007) határozat alapján, valamint kifejezetten az állami kezességvállalás tekintetében a 2/86490/0025/2007.12.31. sz. (OJHR B' 2493/2007.12.31.) határozat alapján a hatályuk kiterjesztésre került Achaia megye Aigeira körzetének Aigio, Akrata Diakoptou, Sumpoliteias, Erineou kai Aigeiras településeire, valamint Kefallinia megye Eleiou-Pronon kai Leivathous településeire, továbbá a 34227/B.1123/23-7-2008.sz. (OJHR 1548/B'/5-8-2008) határozat alapján, és kifejezetten az állami kezességvállalás tekintetében a 2/57144/0025/2008.8.20. sz. (OJHR B' 1732/2008.8.28.) határozat alapján Argalasti és Afeton területére, illetve Magnisia megye Skiathos önkormányzatának Agia Paraskevi, Zormiadon, Porou és Troulou településeire.

5. **Futamidő**

(26) A gazdasági és pénzügyminiszter 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozata (a későbbi módosításokkal), amely létrehozta az állami támogatási programokat, 2007. augusztus 30-án került közzétételre, és a görög hatóságok előterjesztése alapján még mindig hatályban van.

(27) A görög hatóságok jelezték, hogy a kedvezményezetteknek 2007. december 31-ig kell benyújtaniuk kérelmüket, míg Argalasti és Afeton, illetve Magnisia megye Skiathos önkormányzatának Agia Paraskevi, Zormiadon, Porou és Troulou települései esetében a kérelmek benyújtási határideje 2008. október 31-e volt. Az A. program szerinti hitelek futamideje (lásd a (14) preambulumbekezdést) 10 év volt, a B. program szerintieké pedig (lásd a (14) preambulumbekezdést) 5 év. A hiteleket 2010. december 31-én folyósították. Az állami garanciavállalás a konkrét pénzügyi tranzakciókhoz kapcsolódott (tehát vagy az A. program szerinti adósságrendezést szolgáló hitelekhez és a fent említett 10 éves futamidőhöz vagy a B. program szerinti forgóeszköz-hitelekhez és a fent említett 5 éves futamidőhöz).

6. **Az állítólagos támogatás becsült összege**

(28) A görög hatóságok arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a kedvezményezettek számára biztosított kamattámogatás teljes összege 192 771 140,81 EUR volt. Konkrétan az egyik kedvezményezett, a Sogia Ellas és annak leányvállalatai 8 293 527,92 EUR kamattámogatást kaptak, állami kezességvállalás viszont ez esetben nem történt. Az állami garanciavállalások tekintetében a görög hatóságok jelezték, hogy a teljes hitelösszeg 146 969 403,78 EUR, a görög állam által garantált teljes összeg pedig 117 575 523,04 EUR volt. A görög hatóságok arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a hitelintézetek már 396 hitel miatt hívták le a garanciát (ez 298 kedvezményezettet jelent), összesen 55 233 316,43 EUR összegben. A görög hatóságok megjegyezték, hogy a 2018 februárjában történő információnyújtás idején értékelt 76 lehívásból az állami garancia tényleges igénybevételére 62 esetben került sor, ezért a görög állam 6 836 810,80 EUR összeget fizetett ki a hitelintézeteknek. Ezek előzetes számítások, mivel a görög hatóságok még nem fejezték be a végső kedvezményezettek és összegek megállapítását célzó adatfeldolgozást.

7. **Kedvezményezettek**

(29) A támogatási programok elérhetők *többek között* ([8]) mindazon vállalatok számára, amelyek az EUMSZ I. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek előállítását, feldolgozását és forgalmazását végzik, valamint erdőgazdálkodással foglalkoznak, amennyiben letelepedési és működési területük – függetlenül a bejegyzett székhelyüktől – a támogatási programok által érintett területek valamelyikén van (lásd a (15) preambulum-bekezdést).

(30) A görög hatóságok előzetes becslése szerint 3 773 vállalat részesült kamattámogatásban (ideértve a Sogia Ellas-t és leányvállalatait is), és 746 vállalat volt az állami kezességvállalás kedvezményezettje.

8. **Elszámolható költségek**

(31) Az elszámolható költségek azoknak a vállalatoknak az üzemi költségeit foglalták magukban, amely vállalatok letelepedési és működési területe – függetlenül a bejegyzett székhelyüktől – a támogatási programok által érintett területek valamelyikén volt. A gazdasági tevékenységet nem folytató vállalatok a programokból kizárásra kerültek. Az egynél több termelési egységgel rendelkező vállalatok az érintett területeken letelepedett és ott tevékenységet végző termelési egységek által folytatott tevékenységekhez kapcsolódó programok alapján kaphattak támogatást. Különösen a B program tekintetében a kedvezményezettek az érintett területeken letelepedett és ott tevékenységet végző termelési egységeik forgalmának legfeljebb 35 %-át kitevő hitelt kaphattak, függetlenül a vállalat bejegyzett székhelyétől.

9. **A támogatás formája és intenzitása**

(32) A támogatás állami kezességvállalás és kamattámogatás formájában jelent meg. Az állami kezességvállalás a hitel és a vonatkozó kamatok 80 %-ára terjedt ki. Az újratárgyalt hitelek kamattámogatása tekintetében a támogatás összege a türelmi időszakban 100 %-os, a hitel futamidejének fennmaradó részében pedig 50 %-os mértékű volt. Az új hitelek kamattámogatása a (15) preambulumbekezdésben leírtak szerint 30 % és 100 % között változott.

III. **AZ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ HATÁROZATBAN A BIZOTTSÁG ÁLTAL FELVETETT KÉTSÉGEK**

1. **Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás fennállása**

(33) A szóban forgó programok és az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti feltételek összhangjának strukturált értékelése érdekében a Bizottság külön-külön elemezte a programokban alkalmazott két eszközt: egyrészt a kamattámogatást, másrészt az állami kezességvállalást.

([8]) A jogalap nem tartalmazott a mezőgazdasági szektorra vonatkozó korlátozást.

Kamattámogatás

(34) A görög állam által a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat és annak későbbi módosításai, illetve kiegészítései alapján nyújtott kamattámogatás megfelelt az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében foglalt valamennyi feltételnek. A kamattámogatást a görög állam nyújtotta, és egyértelműen előnyös volt, mivel sokkal olcsóbbá, illetve esetenként és egyes időszakokban kamatmentessé is tette a hiteleket, a (15) preambulumbekezdésben részletezettek szerint.

(35) Ezen túlmenően teljesült a szelektivitásra vonatkozó feltétel is, mivel a kedvezményezettek köre a – (25) preambulumbekezdés értelmében – a 2007. évi tűzesetek által érintett földrajzi területeken letelepedett vállalatokra korlátozódott.

(36) A verseny torzulásának veszélyét jelentő feltétel vonatkozásában, a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően az az egyszerű tény, hogy valamely vállalkozás versenyképessége a versenytárs vállalkozásokhoz képest megerősödik azáltal, hogy olyan gazdasági előnyben részesül, amelyet rendes üzletvitele során másképpen nem szerezhetett volna meg, azt jelzi, hogy fennáll a verseny torzulásának veszélye ([9]). A szóban forgó esetben a támogatásban részesülők versenyképességét a nemzeti intézkedés miatti gazdasági előny megerősítette, ezért az intézkedés alkalmas volt a verseny torzítására. Egy vállalkozásnak nyújtott állami támogatás befolyásolhatja a tagállamok közötti kereskedelmet, ha a szóban forgó vállalkozás az Unión belüli kereskedelem számára nyitott piacon működik ([10]). A szóban forgó támogatás kedvezményezettjei a mezőgazdasági termékek piacán és az erdőgazdálkodás területén – vagyis az igen éles piaci verseny jellemezte környezetben – működnek. Továbbá a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint nincs olyan meghatározott küszöbérték vagy százalékarány, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége figyelmen kívül hagyható – még a viszonylag kis összegű támogatás vagy a vállalatok viszonylag kis mérete sem jelenti *a priori* azt, hogy a vállalatok közötti kereskedelem ne lenne érintett ([11]). A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás terén jelentős mértékű az Uniós belüli a kereskedelem. Ezért a szóban forgó intézkedés alkalmas volt a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.

(37) Úgy tűnik tehát, hogy a kamattámogatások tekintetében az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében foglalt valamennyi feltétel teljesült.

Állami kezességvállalás

(38) A görög állam a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007), a későbbiekben módosított és kiegészített határozattal arról is döntött, hogy kezességet vállal a 2007. évi tűzesetek által sújtott földrajzi területeken letelepedett vállalatok számára. A kezességvállalás részletes feltételeit a 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.), a későbbiekben módosított és kiegészített határozat szabályozta. A kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény ([12]) 2.1. pontja értelmében az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott általános kritériumok a kezességvállalásra is vonatkoznak. A közvetlenül az állam által biztosított kezességvállalás tényleges állami támogatásnak minősülhet. Az állami kezességvállalásnak az az előnye, hogy a kezességvállaláshoz társuló kockázatot az állam viseli. A kockázatot a szokásos eljárás szerint megfelelő díjjal ellentételezni kell. Amennyiben az állam eltekint e díjtól, az előnyt jelent a kezességvállalás kedvezményezett vállalata számára, ugyanakkor az állami források felhasználását is jelenti. Jelen esetben a kezeségvállalás tehát állami források felhasználásával történt. A kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény egyértelműen meghatározza továbbá, hogy még abban az esetben is, ha a kezességvállalás alapján az állam végül semmilyen kifizetést nem teljesít, az még állami támogatásnak minősülhet.

(39) A programok alapján biztosított kezességvállalásból származó előny egyértelmű. A kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 2.3. pontja értelmében ha a hitelfelvevő nem köteles díjat fizetni, vagy alacsony összegű díjat fizet, akkor előnyhöz jut. Ráadásul, a kezességvállalás nélküli helyzettel összehasonlítva az állami kezességvállalás következtében a hitelfelvevő a pénzpiacokon elérhető szokásos feltételeknél kedvezőbb pénzügyi feltételekkel juthat hitelhez.

([9]) Lásd *többek között* a Bíróság által a C-156/98. sz. *Németország kontra Bizottság* ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet (EU:C:2000:467) 30. pontját; az Európai Bíróság 730/79. sz. *Philip Morris Holland BV kontra Bizottság* ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítéletét (EU:C:1980:209).

([10]) A Bíróság által a 102/87. sz., *Francia Köztársaság kontra Bizottság* ügyben 1988. július 13-án hozott ítélet (EU:C:1988:391).

([11]) A Bíróság által a C-280/00. sz., az *Altmark Trans GmbH* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EU:C:2003:415) 81. pontja.

([12]) Bizottsági közlemény az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról, HL C 155., 2008.6.20., 1. o. Ez a közlemény az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló – 2009. december 31-ig alkalmazandó – 2000/C 71/07 bizottsági közleményt váltotta fel.

(40) Az a tény, hogy a kedvezményezetteknek az A. program keretében a 100 000,00 EUR-t meghaladó összegű újratárgyalt adósságukra biztosítékot kellett nyújtaniuk (lásd fentebb a (23) preambulumbekezdést), nem változtat azon az értékelésen, miszerint az állami kezességvállalásnak még ezekben az esetekben is volt támogatási eleme. A Bizottság által a 2012/320/EU bizottsági határozatban ([13]) megfogalmazott észrevételek, amelyeket a Törvényszék a T-150/12 ügyben hozott ítéletében ([14]) megerősített, a szóban forgó esetre is érvényesek voltak. Így még ha a kedvezményezettek nyújtottak is biztosítékot, az állami kezességvállalásnak volt támogatási eleme, mivel az állam mérlegelhette, hogy él-e a biztosítéki megállapodások szerinti jogaival, ha a kedvezményezettek nem tudják a hiteleket visszafizetni. Pontosan ez a helyzet állt fenn, mivel a programok jogalapja nem rendelkezett arról, hogy a kedvezményezettek hiteltörlesztési képtelensége esetén a biztosítéki megállapodásokat automatikusan alkalmazni kell. Végezetül nem volt egyértelmű, hogy a biztosítéknak minden esetben a hitel teljes összegét kellett-e fedeznie. Az sem volt egyértelmű, hogy a biztosíték játszott-e bármilyen szerepet az alkalmazandó díj (ha volt ilyen) összegének megállapításában.

(41) A kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontja felsorolja azokat a feltételeket, amelyek együttes teljesülése esetén az állami kezességvállalás nem minősül támogatásnak. Úgy tűnik, hogy a szóban forgó intézkedés nem teljesíti az említett összes feltételt. A kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontjának (a) alpontjában foglaltakkal ellentétben a programokban való részvételből nem zárták ki a nehéz pénzügyi helyzetben levő hitelfelvevőket. A görög hatóságok állítása szerint a nehéz pénzügyi helyzetben levő vállalatok a programokból kizárásra kerültek, mivel a vállalatoknak az állami kezességvállalást megelőzően életképességi tanulmányt kellett benyújtaniuk. Mindazonáltal a 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.) határozat szövege alapján életképességi tanulmányt csak azoknak a vállalatoknak kellett benyújtaniuk, amelyek 100 000,00 EUR-t meghaladó összegű adósság rendezését kérték (lásd a (23) preambulumbekezdést). Ezért valószínűsíthető, hogy az A. program esetében az egyéb, a B. program esetében pedig valamennyi kedvezményezett tekintetében a nehéz pénzügyi helyzetben levő vállalatok nem kerültek kizárásra. Ezen túlmenően a 2012/307/EU bizottsági határozat ([15]) (88) és (89) preambulumbekezdésében szereplő bizottsági indoklás alapján a Bizottság a fent említett miniszteri határozat fényében nem tudja elfogadni ezt az érvelést. A határozat kimondja, hogy az életképességi tanulmánynak tartalmaznia kell „a vállalatnak a hitelrendszerrel, a beszállítóival, a biztosítási alapokkal, az állammal és általában a piaccal szemben az adósságrendezést követően fennálló összes tartozását, valamint az e tartozások visszafizetésére kötött megállapodásokat". Így tehát nem lehetett kizárni, hogy nehéz helyzetben lévő vállalkozások is támogatást kapjanak, mert az életképességi tanulmány önmagában csak az A. program szerinti adósságátalakításban játszott szerepet. Más szóval az életképességi tanulmány középpontjában az állt, hogy a kedvezményezetteknek milyen életképességi kilátásai lesznek az A. program szerinti adósságátalakítás megvalósulása után. Ez azt jelenti, hogy a tanulmány elkészítése idején olyan kedvezményezettek is részt tudtak venni az A. programban, amelyek bár nehéz helyzetben voltak, de úgy tűnt, hogy a támogatás következtében vissza tudják nyerni az életképességüket.

(42) Ezen túlmenően a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontjának (d) alpontja tekintetében nem volt egyértelmű, hogy a kedvezményezettek fizettek-e díjat, és ha igen, akkor mi volt az a díjszámítási alap, ami biztosította, hogy minden egyes kezességvállalás díja összhangban álljon a piaci árakkal. A programok jogalapjában nincs utalás a számításra, míg a görög hatóságok a (2) preambulumbekezdésben említett leveleikben nem utaltak olyan kötelezettségre, miszerint az állami kezességvállalás feltétele lenne a díjfizetés. Kétséges volt tehát a program feltételeinek a kockázat reális értékelésén alapuló meghatározása abból a célból, hogy a kedvezményezettek által fizetett esetleges díjak minden valószínűség szerint biztosítsák a program önfinanszírozó jellegét.

(43) Úgy tűnik tehát, hogy nem került sor sem a program önfinanszírozó jellegének megfelelő és progresszív értékelésére, sem a díjszint megfelelőségének éves felülvizsgálatára – ha egyáltalán volt díj – és a díjak mértékének olyan potenciális kiigazítására sem, ami továbbra is biztosította volna a program önfinanszírozó jellegét. E kérdést a programok jogalapja sem szabályozta. Így tehát a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontjának (e) alpontjában meghatározott feltétel sem teljesült.

([13]) A Bizottság 2012/320/EU határozata (2012. január 25.) a Görögország által a gabonatermelők és gabonabegyűjtő szövetkezetek részére nyújtott támogatásról [SA 27354 (C 36/10) (ex NN 3/10, ex CP 11/09) számú támogatás (HL L 164., 2012.6.23., 10. o.).

([14]) A Törvényszék által a T-150/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. április 9-én hozott ítélet (EU:T:2014:191) 82–85. pontja.

([15]) A Bizottság 2012/307/EU határozata (2011. október 19.) a Görögország által Kastoria, Evvia, Florina, Kilkis, Rodopi, Evros, Xanthi és Dodekanisos megyében, valamint Lesvos, Samos és Chios szigetén bevezetett, adósságátalakítás formájában nyújtott állami támogatási intézkedésekről (C 23/04 [ex NN 153/03], C 20/05 [ex NN 70/04] és C 50/05 [ex NN 20/05]) (HL L 153., 2012.6.14., 16. o.).

(44) Továbbá ismételten kétséges volt, hogy ha az említett programok szerinti állami kezességvállalásért számítottak is fel díjat, akkor ezek a díjak fedezték-e – a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontjának (f) alpontjában foglaltak szerint – a kezességvállaláshoz társuló rendes kockázatokat, a program igazgatási költségeit és a megfelelő tőke után fizetendő éves díjat még akkor is, ha nem vagy csak részben került sor e tőke képzésére. Ezért megkérdőjelezhető, hogy a díjak összhangban álltak a piaci árakkal.

(45) Úgy tűnik továbbá, hogy a programok nem határozták meg a minősítés szempontjából részvételre jogosult társaságokat, ami pedig a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontjának (g) alpontja értelmében az átláthatóság egyik feltétele.

(46) Az eljárás megindításáról szóló határozat szakaszában nem volt látható, hogy a szóban forgó programokra érvényesek-e azok az opciók, amelyeket a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.5. pontja a mentesülési díjak kkv-kra vonatkozó kezességvállalási programokban történő alkalmazása vagy az egységes díjak kkv-kra vonatkozó kezességvállalási programokban történő alkalmazása formájában biztosít. Nem lehetett kizárni, hogy a programok alapján KKV-k is előnyhöz jutottak.

(47) Ezért a Bizottság a kezességvállalásokra vonatkozó bizottsági közlemény 3.4. pontja szerinti feltételek alapján nem tudta kizárni az állami támogatás fennállását. Éppen ellenkezőleg, az adott intézkedésekhez kapcsolódó állami kezességvállalás állam támogatást jelentett, mert megfelelt az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

(48) Az intézkedések államnak tulajdoníthatósága tekintetében egyértelmű volt, hogy a kezességet a görög állam vállalta.

(49) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság megjegyezte, hogy a 2/54310/0025/2007.9.13. sz. (OJHR B' 1858/2007.9.13.) határozat szerint a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület felelősségi körébe tartozott az állami kezességvállalás előtt valamennyi kérelem értékelése ([16]). Tevékenysége tehát az államnak volt tulajdonítható, és a görög hatóságok nem érvelhetnek azzal, hogy az állami kezességvállalás *ex tunc* visszavonható, mert a kezesség vállalásának idején annak egyes feltételei nem voltak adottak.

(50) Az állami erőforrások bevonása tekintetében állami kezességvállalás lehetővé tette, hogy a kezességvállaláshoz társuló kockázatokat az állam viselje. Az adott állami kezességvállalás tehát állami forrásokat kockáztatott, ugyanis a kezesség lehívását az állami költségvetésből kellett kifizetni. Továbbá minden olyan kezességvállalás, amely nem tartalmaz megfelelő ellenszolgáltatást, az állami pénzügyi források veszteségét jelenti. Az állami kezességvállalás jogalapja nem írta elő a kedvezményezettek díjfizetési kötelezettségét. Az eljárás megindításáról szóló határozat időpontjában a Bizottság rendelkezésére álló információk alapján úgy tűnik, hogy a kezességvállalás kedvezményezett vállalatai nem fizettek díjat, így nem valósult meg a kezességvállalás megfelelő ellentételezése.

(51) mivel – a rendelkezésre álló információk alapján – a kezességvállalás kedvezményezett vállalatainak nem kellett megfizetniük azt a díjat (ha volt ilyen díj), amit a piaci gazdasági szereplők ilyen kezesség vállalásáért felszámíthattak volna, a szóban forgó vállalatok előnyt élveztek. Továbbá nem lehetett kizárni azt sem, hogy a kedvezményezettek egy része nem volt vagy nem lett volna képes arra, hogy a piacon részesüljön kezességvállalásban vagy hitelben (bármilyen mértékű díj vagy kamatláb ellenében), amely esetben e kedvezményezettek számára az jelentett vagy jelentett volna előnyt, hogy az adott összeget tényleges állami kezességvállalás fedezte.

(52) A szelektivitás, a verseny torzítása és a kereskedelemre gyakorolt hatás tekintetében a (35) és (36) preambulumbekezdésben leírt megfontolások érvényesek. Így ezek a feltételek is teljesültek.

(53) Úgy tűnik tehát, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat időpontjában a hitelekre vonatkozó állami kezességvállalás tekintetében megvalósultak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének feltételei.

2. **A támogatási programok jogellenessége**

(54) Tekintettel arra a tényre, hogy a Bizottság tájékoztatása nélkül már sor került az intézkedések végrehajtására, a program keretében nyújtott támogatás az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet ([17]) 1. cikkének (f) bekezdése értelmében jogellenes volt.

([16]) A görög hatóságok a 2016. február 11-i levelükben megerősítették.

([17]) A Tanács (EU) 2015/1589 rendelete (2015. július 13.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 248., 2015.9.24., 9. o.).

3. **A támogatás összeegyeztethetősége a belső piaccal**

(55) Miután megállapítást nyert, hogy a program az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatást jelentett, szükségessé vált annak értékelése, hogy a támogatás az EUMSZ 107. cikkének (2) vagy (3) bekezdése alapján a belső piaccal összeegyeztethető volt-e.

(56) Görögország az összeegyeztethetőséget az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontjával indokolta.

(57) A programok alkalmazhatósága a görög hatóságok szerint természeti csapásnak minősülő kiterjedt tűzesetek által sújtott földrajzi területekre korlátozódik. A Bizottság a természetes eredetű erdőtüzeket természeti csapásnak tekinti, ugyanakkor úgy véli, hogy az óriási mértékű veszteségeket okozó tüzek rendkívüli események. Ez a megkülönböztetés nem volt hatással az értékelésre, mivel mind a természeti csapások, mind a rendkívüli események tekintetében az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti kivétel alapján természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatásról van szó.

(58) mivel a szóban forgó programok be nem jelentett támogatásnak minősülnek, az EUMSZ 107. cikk (2) bekezdésének b) pontja szerinti kivétel alkalmazhatósága szempontjából alapvető volt, hogy a programok megfeleljenek a támogatás nyújtásának időpontjában az állami támogatásokra vonatkozó hatályos szabályozásnak. A görög hatóságok által szolgáltatott információk szerint a kérdéses programok 2007. augusztus 25-én indultak. A szóban forgó programok belső piaccal való összeegyeztethetőségét ezért az állami támogatásra ebben az időszakban alkalmazandó szabályok tükrében vizsgáltuk. Ezeket a szabályokat „Az agrár- és erdészeti ágazatban nyújtott állami támogatásokról szóló 2007–2013. évi közösségi iránymutatások" (2007–2013. évi iránymutatások) ([18]), és különösen annak az agrárágazatra vonatkozó V.B.2. szakasza, valamint az erdészeti ágazatra vonatkozó VII. szakasza tartalmazza.

(59) A nehéz helyzetben lévő vállalkozások programból való kizárásával kapcsolatban a (40) preambulumbekezdésben megfogalmazott kétségek fényében a Bizottság az eljárás megindításáról szóló határozat szakaszában pontosítást végzett. A nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott támogatás csak abban az esetben egyeztethető össze a belső piaccal, ha megfelel az ilyen vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott támogatásokról szóló – a szóban forgó programok alapján történő támogatás nyújtásának idején alkalmazandó – bizottsági iránymutatás (a továbbiakban: Iránymutatás) ([19]) feltételeinek. A nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott támogatások közül az egyetlen kivétel a természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatás volt, amelyre az Iránymutatás – annak (19) és (20) pontjában foglaltak szerint – nem vonatkozott. Ebből az következik, hogy *A természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatás*című, következő szakasz valamennyi vállalatot vizsgál, a támogatásnyújtás idején fennálló életképességüktől függetlenül, míg *A meghatározott gazdasági területek fejlődését elősegítő támogatás* című szakasz külön-külön foglalkozik az életképes vállalkozásokkal és az Iránymutatás hatálya alá tartozó nehéz helyzetben lévő vállalkozásokkal.

A természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatás

(60) Az agrárágazatnak nyújtott támogatás tekintetében a Bizottságnak ellenőriznie kellett, hogy a támogatás indokoltságát alátámasztó természeti csapás vagy rendkívüli esemény valóban megtörtént-e, és maradéktalanul teljesültek-e a 2007-2013. évi iránymutatások V.B.2. szakaszában megfogalmazott alábbi feltételek:

a) a kár, amelynek helyreállítására a támogatást nyújtották, igazolhatóan a természeti csapás vagy a rendkívüli esemény közvetlen következménye volt;

b) a támogatás nem vezetett túlzott mértékű kompenzációhoz, hanem kizárólag a természeti csapás vagy a rendkívüli esemény okozta kár helyreállítását biztosította, vagyis a károkat a lehető legpontosabban kellett értékelni, ugyanakkor a károk miatti kompenzáció összegét az egyes kedvezményezettek szintjén kellett kiszámítani, levonva a támogatás összegéből azokat a kifizetéseket, amelyekre a kedvezményezettek például biztosítások alapján jogosultak voltak.

([18]) HL C 319., 2006.12.27., 1. o.

([19]) A Bizottság közleménye – A közösség iránymutatása a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról (HL C 244., 2004.10.1., 2. o.). Az érvényessége meghosszabbítva először 2012. október 9-ig (HL C 156., 2009.7.9., 3. o.), majd 2014. július 31-ig (HL C 296., 2012.10.2., 3. o.).

(61) A vizsgált programok jogalapja azonosítja a tűzesetek által érintett területeket. Mivel a Bizottság az állami támogatásokra vonatkozó jogi instrumentumaiban következetesen azt az álláspontot képviselte, hogy a természetes eredetű erdőtüzek természeti katasztrófának minősülnek, míg az óriási mértékű veszteségeket okozó tüzek az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján ([20]) rendkívüli események, a szóban forgó tűzesetek miatt károkat szenvedett vállalatok – függetlenül attól, hogy a tűzeset jogi értelemben természeti katasztrófának vagy rendkívüli eseménynek minősíthető-e – jogosultak az említett események közvetlen következményeként elszenvedett károkat kompenzáló támogatásra.

(62) Ugyanakkor a szóban forgó programok nem határozták meg a kár fogalmát, és nem kapcsolták össze a támogatást a tűzesetek miatt elszenvedett károkkal. A kedvezményezettek és a tűzesetek közötti egyetlen kapcsolat inkább az a tény volt, hogy a kedvezményezettek a bejegyzett székhelyüktől függetlenül a tűzesetek által sújtott valamelyik földrajzi területen telepedtek le és ott folytatták tevékenységüket. Ez a görög hatóságok (18) preambulumbekezdésben idézett válaszából volt levezethető. Lehetséges tehát, hogy a kedvezményezetteknek egyáltalán nem keletkezett káruk, ebben az esetben pedig a támogatási programok jogalapja szerint nem kellett, hogy az említett kár közvetlen oka a tűzeset legyen ([21]).

(63) Ezen túlmenően a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozatot módosító 46082/B.2123/24-10-2007. sz. (OJHR 2139/B'/2-11-2007) határozatból derült ki az elszenvedett károk (ha volt ilyen) és a tűzesetek közötti – a (19) preambulumbekezdésben idézett vonatkozó jogszabályszövegből következően a támogatásnyújtás feltételét jelentő – közvetlen kapcsolat hiánya. A módosítás kizárta a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat A. fejezetének hatálya alól a korábban már rendezett, nevezetesen a kamattámogatással érintett, meglévő hitelek rendezését. Kizárólag azon vállalatok esetében tett kivételt, amelyek „épületeiben, gépeiben, nyersanyagaiban vagy árukészleteiben igazolhatóan a tűzesetek miatt keletkezett kár. Az ilyen károkat a megyei hatóságok illetékes szervei által kiadott tanúsítvánnyal kell igazolni". Mindazonáltal ha a program általános keretében volt is közvetlen kapcsolat a kár és a tűzeset között, az idézett jogszabályszövegből nem következik, hogy valamennyi kedvezményezettre érvényesnek kellene lennie annak, hogy kifejezetten és közvetlenül a tűzeset miatt szenvedtek kárt. Így éppen ellenkezőleg, a szóban forgó módosításból levonható egyetlen logikus következtetés az, hogy nem minden kedvezményezett esetében kellett teljesülnie annak a feltételnek, hogy a kárát a tűzesetek okozták.

(64) Továbbá a programok jogalapja nem írt elő semmilyen módszert a vállalatokat a tűzesetek közvetlen következményeként ért kár lehető legpontosabb értékelésére. Nem határozta meg az ilyen károk alapján elszámolható költségeket sem. A (62) preambulumbekezdésben már megállapítottuk, hogy a programok nem írtak elő közvetlen kapcsolatot a tűzesetek és az általuk a kedvezményezetteknek okozott tényleges kár között. Ehelyett – a (15) preambulumbekezdésben idézettek szerint – a támogatás összegét a kamattámogatás és az állami kezességvállalás által érintett hitel összege határozta meg. Mindazonáltal a hitel összege önmagában az A. program esetében nyitott maradt. A B. program keretében az összegét az egyes vállalatok forgalma alapján állapították meg.

(65) Ráadásul a programok nem határoztak meg olyan mechanizmust sem, amellyel ellenőrizni lehetett volna az említett programok és más támogatási konstrukciók szerinti támogatások halmozását, hogy ne fordulhasson elő a szóban forgó tűzesetek következtében kárt szenvedett kedvezményezettek túlzott mértékű kártalanítása. Továbbá a tűzesetek miatti tényleges vállalati károk esetére a programok nem rendelkeztek arról, hogy nem adható támogatás olyan összegek után, amelyekre a vállalatok ugyanazon kár kapcsán például biztosítás alapján jogosultak.

(66) Az erdészeti ágazatban nyújtott támogatás tekintetében megkülönböztetésre került az erdők ökológiai, védő és rekreációs funkciójának figyelembevételével végzett erdőmegóváshoz, -fejlesztéshez, illetve -karbantartáshoz, és a kereskedelmi célokra hasznosított erdőkhöz kapcsolódó állami támogatás. Az előbbi vonatkozásában a 2007-2013. évi iránymutatások VII. szakasza lehetőséget teremt többek között tűzeset miatt károsodott erdők helyreállításának állami támogatására. E szabályozással összhangban a 2007-2013. évi iránymutatások 174(c) pontja kimondja, hogy nem fogadható el a kereskedelmileg jövedelmező fakivágáshoz vagy kivágás utáni újratelepítéshez, illetőleg az olyan ültetvények létrehozásához és fenntartásához nyújtott támogatás, amelyek semmiféle bizonyított környezetvédelmi vagy rekreációs előnnyel nem járnak. Éppen ellenkezőleg, a kereskedelmi célból hasznosított erdőkhöz kapcsolódó támogatást közvetlenül az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerint kell értékelni, mivel ebben a tekintetben nem volt alkalmazható bizottsági iránymutatás.

([20]) Az „óriási mértékű veszteségeket okozó tüzek" fogalmat a 2007–2013. évi irányelvek 122. pontja „rendkívüli esemény"-ként határozta meg.

([21]) Lásd e tekintetben a Bíróság által a C-278/00. sz. *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletet (EU:C:2004:239), amelyben a Bíróság kimondta, hogy: „kizárólag a természeti csapások vagy rendkívüli események által közvetlenül okozott gazdasági károk alapján adható az említett rendelkezés szerinti támogatás (82. pont), és „ilyen széles hatókörű intézkedés nem tekinthető természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatásnak" (85. pont).

(67) A nem kereskedelmi célból hasznosított erdőkhöz kapcsolódó támogatást illetően, a 2007-2013. évi iránymutatások 175 (a) pontjának megfelelően azt kellett igazolni, hogy a támogatás közvetlenül elősegítette az erdők ökológiai, védő és rekreációs funkcióinak, valamint a biológiai sokféleségnek és az egészséges erdei ökoszisztémának a fenntartását vagy helyreállítását. Erről akkor beszélhetnénk, ha a támogatás célja a tűz által károsított erdők helyreállításának megtervezése és végrehajtása lenne, ahol az ilyen intézkedések elsődleges célja az erdei ökoszisztéma és a biológiai sokféleség vagy a hagyományos tájszerkezet fenntartásának vagy helyreállításának elősegítése lenne. Ugyanakkor nem adható támogatás olyan fakivágáshoz, amelynek fő célja a kereskedelmileg jövedelmező fakitermelés vagy újratelepítés, ha a kivágott fák helyére ugyanolyanokat ültetnek. A támogatás és a tüzek által okozott kár közötti kapcsolat hiányában a Bizottságnak kétségei voltak abban a tekintetben, hogy a kereskedelmi célból nem hasznosított erdők vonatkozásban a szóban forgó programok keretében nyújtott valamennyi támogatás esetében teljesültek-e ezek a feltételek. A Bizottság számára az sem volt egyértelmű, hogy a támogatás elsődleges célja az erdei ökoszisztéma és biológiai sokféleség vagy a hagyományos tájszerkezet helyreállítása volt-e, tekintettel arra, hogy a támogatási programok jogalapja ebben a vonatkozásban semmiféle előírást sem tartalmazott.

(68) A fentebb említettek szerint a kereskedelmi célból hasznosított erdők miatti támogatást közvetlenül az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján kell értékelni. A Bizottság döntési gyakorlatával ([22]) összhangban a támogatás indokául szolgáló káreseménynek bizonyítottan következményes kárnak kellett lennie. A támogatás nem eredményezhet túlzott mértékű kompenzációt; kizárólag a természeti csapások vagy rendkívüli események miatti károk helyreállítására korlátozódhat. A kedvezményezettenkénti támogatás annak minden formájában csak a keletkezett anyagi károkra korlátozódhat. A (62)-(65) preambulumbekezdésben e feltételek teljesülésének az agrárágazatra vonatkozóan ismertetett értékelése *mutatis mutandis* az erdészeti ágazatra is érvényes. A Bizottság azt is kétségbe vonta, hogy létezik-e közvetlen kapcsolat a káresemények és a tűzesetek között, valamint, hogy elejét vették-e a túlzott mértékű kompenzációnak. Végezetül úgy tűnik, hogy a programok jogalapja nem korlátozza a támogatást a felmerült anyagi károkra.

(69) A megállapítások tükrében az eljárás megindításáról szóló határozatban (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (67) preambulumbekezdését) a Bizottság úgy vélte, hogy a görög hatóságok által adott tájékoztatás nem támasztotta alá azt az érvelést, miszerint a vizsgált programok a jellegük és az operatív intézkedések alapján a természeti csapások vagy rendkívüli események okozta károk helyreállítását célozták. Ezért a Bizottságnak súlyos aggályai vannak abban a tekintetben, hogy a programok összeegyeztethetők-e az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontjával.

Az egyes gazdasági térségek fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás

(70) Az eljárás megindításáról szóló határozatban (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (68) preambulumbekezdését) nem lehetett kizárni, hogy a kérdéses programok alapján olyan vállalatok is részesültek támogatásban, amelyeket a tűzesetek nem érintettek, és hogy az ilyen támogatás éppen ezért nem volt összeegyeztethető az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontjában az állami támogatásokra vonatkozóan meghatározott szabályokkal. Így tehát az összeegyeztethetőséget az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján is elemezni kellett.

(71) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, ha az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekkel ellentétes mértékben. A görög hatóságok érvelésében nem szerepelt, hogy a tárgyalt állami támogatási programok az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alá tartoznának.

(72) Az eljárás megindításáról szóló határozat szakaszában az életképes vállalkozásokra vonatkozóan nem volt az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontján alapuló, az állami támogatásokat szabályozó megfelelő jogalap. Az állami támogatási programok alapján nyújtott támogatások működési támogatásoknak voltak tekinthetők, amelyek nem egyeztethetők össze az EUMSZ-szel.

([22]) Lásd pl.: N 235a/2010 – Lengyelország állami támogatás, Támogatási program a 2010 májusában és júniusában Lengyelországot sújtó áradások okozta károk kompenzálására (az EMSZ I. mellékletében nem felsorolt területek, és az erdészeti ágazatnak „Az agrár- és erdészeti ágazatban nyújtott állami támogatásokról szóló 2007-2013. évi közösségi iránymutatások”-ban nem tárgyalt része) HL C 283., 2010.10.20., 2. o.

(73) Különös tekintettel a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra, tekintettel a (40) preambulumbekezdésben felvetett azon kétségekre, melyek szerint a kedvezményezettek egy része nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt, a Bizottság megvizsgálta, hogy a támogatásnyújtás időpontjában a támogatást össze lehetett-e egyeztetni az uniós jogszabályok szerint alkalmazandó instrumentumokkal. A 2007-2013.évi iránymutatások (145) pontja, valamint az Iránymutatás (19) és (20) pontja értelmében az agrár- és az erdészeti ágazatban működő nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentésére és szerkezetátalakítására nyújtott támogatás megítélésére az Iránymutatásokban foglaltak vonatkoznak. Az értékelés a (46) preambulumbekezdésben ismertetett okok miatt nem korlátozódott a kkv-k számára biztosított támogatási programokra.

(74) Az Iránymutatások 15. pontja értelmében a megmentési célú támogatás egy rövid, hat hónapot meg nem haladó haladékot biztosít a nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára. A kérdéses támogatási programok a (15) preambulumbekezdésben foglaltak szerint az A. program esetében 10 évre, a B. program esetében pedig 5 évre szóltak. Így a programok alapján nyújtott támogatások nem minősíthetők megmentési célú támogatásnak.

(75) Az Iránymutatások 17. pontja értelmében szerkezetátalakítás egy megvalósítható, koherens és távlati tervre épül, amely helyreállítja a vállalkozás hosszú távú életképességét. A szerkezetátalakítás általában a következők közül egy vagy több elemet foglal magában: a vállalkozás tevékenységeinek nagyobb fokú hatékonyságot biztosító átszervezése és észszerűsítése, általában a veszteséges tevékenységek beszüntetésével, az ismét versenyképessé tehető meglévő tevékenységek átszervezésével, valamint lehetőség szerint új és életképes tevékenységek irányába történő diverzifikálással. A fizikai szerkezetátalakításhoz többnyire pénzügyi szerkezetátalakításnak (tőkeinjekció, adósságcsökkentés) is kapcsolódnia kell. Az Iránymutatások hatókörébe tartozó szerkezetátalakítási műveletek ugyanakkor nem korlátozódhatnak a korábbi veszteségek kompenzálását célzó pénzügyi támogatásra a veszteségek okainak kezelése nélkül.

(76) Az Iránymutatások 35. pontja értelmében a szerkezetátalakítási tervnek, amelynek időtartama a lehető legrövidebb kell, hogy legyen, a vállalkozás hosszú távú életképességét észszerű időn belül és a jövőbeli működési feltételekre vonatkozó reális feltételezésekre alapozva kell helyreállítania, továbbá a szerkezetátalakítás keretében le kell állítani azokat a tevékenységeket, amelyek még a szerkezetátalakítás után is strukturálisan veszteséget termelnének.

(77) Az Iránymutatások 38. és 39. pontja értelmében kompenzációs intézkedéseket kell tenni annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelmi feltételekre gyakorolt kedvezőtlen hatásokat a lehető legkisebbre csökkentsék, és a pozitív hatások azoknál többet nyomjanak a latban. Az említett intézkedések köre kiterjedhet az eszközök kiárusítására, kapacitáscsökkentésre vagy a piaci jelenlét csökkentésére, és az érintett piacokra történő belépés korlátainak mérséklésére.

(78) Az Iránymutatások 45. pontja értelmében a torzító hatás korlátozása érdekében a támogatás összegét vagy a támogatásnyújtás formáját úgy kell meghatározni, hogy a vállalkozás ne juthasson olyan forrástöbblethez, amelyet a szerkezetátalakítási folyamathoz nem kapcsolódó agresszív, piactorzító hatású tevékenységre használhat fel, és semmilyen támogatás nem fordítható olyan új beruházás finanszírozására, amely nem elengedhetetlen a vállalkozás életképességének helyreállításához.

(79) Az eljárás megindításáról szóló határozat szakaszában nem létezett olyan szerkezetátalakítási terv (az Iránymutatások szerinti értelemben), amely az intézkedések bármelyikéhez kapcsolódott volna, ezért nem lehetett elemezni az Iránymutatásokban foglaltak betartását. Feltételezve, hogy egyes intézkedések alapján nehéz helyzetben lévő vállalkozások kaptak támogatást, ezen intézkedések olyan kizárólag pénzügyi támogatásnak voltak tekinthetők, amelyek célja a korábbi veszteségek kompenzálása volt, a veszteségek okainak kezelése nélkül.

(80) Mindezen tényezők figyelembevételével a Bizottság az eljárás megindításáról szóló határozatban kétségeket fogalmazott meg abban a tekintetben, hogy a támogatási programok összhangban voltak-e az Iránymutatásokban előírtakkal (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (78) preambulumbekezdését). A Bizottságnak így kétségei merültek fel abban a vonatkozásban, hogy a támogatási programok – mind az életképes, mind a nehéz helyzetben lévő vállalkozások esetében – összeegyeztethetők voltak-e az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontjával.

Lehetséges összeegyeztethetőség az EUMSZ 107. cikke szerinti egyéb kivételekkel

(81) Az eljárás megindításáról szóló határozat szakaszában (lásd a határozat (79) preambulumbekezdését) a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a vizsgált állami támogatási intézkedések kedvezményezetti köre, az elszámolható költségek és a támogatások intenzitása nem tartozik a 702/2014/EU rendelet („mezőgazdasági kivételekről szóló rendelet") hatálya alá, amely szerint bizonyos támogatási kategóriák az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában összeegyeztethetők a belső piaccal ([23]).

(82) A EUMSZ-ben biztosított egyéb kivételek alkalmazhatósága tekintetében a Bizottság álláspontja szerint a támogatás nem lehet az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott kivételek hatálya alá tartozónak tekinteni, mivel nem szociális jellegű támogatásról van szó, és nem tartozik az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének c) pontja alá se. Ugyanez érvényes az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a), b) és d) pontja szerinti kivételekre is, mivel a kérdéses támogatás célja nem az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítása volt, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság, és nem irányult valamely közös európai érdeket szolgáló projekt megvalósítására vagy egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére, illetve a kultúra és a kulturális örökség megőrzésének előmozdítására sem.

Záró megállapítások

(83) Végezetül meg kell jegyezni, hogy a T-244/93 és T-486/93 egyesített ügyekben a Törvényszék által hozott ítélet szerinti Deggandorf elv értelmében minden olyan vállalat vonatkozásában, amelyek korábban jogtalanul részesültek valamely bizottsági határozat által a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősített támogatásban, a programokhoz kapcsolódó valamennyi támogatás kifizetését mindaddig fel kell függeszteni, amíg az adott vállalat vissza nem téríti vagy egy zárolt számlára be nem fizeti a jogtalanul és összeegyeztethetetlen módon kapott támogatás teljes összegét és a kapcsolódó visszafizettetési kamatot ([24]). A támogatási programok jogalapja nem tartalmazta ezt a felfüggesztési rendelkezést. Ezért kétséges, hogy kizárásra kerültek azok a vállalatok, amelyek korábban a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásban részesültek, de azokat az új támogatások időpontjáig nem fizették vissza.

IV. **GÖRÖGORSZÁG ÉSZREVÉTELEI**

(84) A görög hatóságok a 2016. szeptember 23-án kelt levelükben tett észrevételeikben kifogásolták az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt megállapítások egy részét. A görög hatóságok érvelése szerint a szóban forgó esetben nem történt állami támogatás. Ezen kívül, még ha meg is állapítható az állami támogatás ténye, úgy a támogatás megfelelt az állami támogatásokra vonatkozó szabályoknak. Továbbá utaltak arra, hogy amennyiben az állami támogatás szabályellenesnek minősül, a visszafizetésére egyáltalán nincs lehetőség. Végezetül jelezték, hogy próbáltak információkat szerezni a programok kedvezményezettjeiről, de az adott időpontig ez még nem sikerült.

1. **Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás fennállása**

(85) A görög hatóságok érvelése szerint először is nem történt állami támogatás, mivel nem álltak fenn a feltételei a gazdasági előny biztosításának, a szelektivitás alkalmazásának, a verseny torzításának és a kereskedelem befolyásolásának. Az állami támogatás fennállását alátámasztó további kumulatív feltételek létezését nem kérdőjelezték meg.

(86) A görög hatóságok úgy vélik, hogy a gazdasági előny biztosításának, a szelektivitás alkalmazásának, a verseny torzításának és a kereskedelem befolyásolásának feltételei azért nem álltak fenn, mert a szóba forgó programok célja egy rendkívüli és kivételes esemény, nevezetesen az adott területeken történt tűzesetek okozta károk kompenzálása volt.

(87) A görög hatóságok véleménye szerint gazdasági előny egyáltalán nem létezett, mert a káresemény nem szokásos terhet jelentett, és az adott helyzetben nem álltak fenn a szokásos piaci körülmények. Éppen ellenkezőleg, inkább egy rendkívüli és kivételes eseményről volt szó.

([23]) A Bizottság 702/2014/EU rendelete (2014. június 25.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének alkalmazásában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban, valamint a vidéki térségekben nyújtott támogatások bizonyos kategóriáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról (HL L 193., 2014.7.1., 1. o.).

([24]) A Törvényszék által a T-244/93 és T-486/93 sz., *Textilwerke Deggendorf kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1995. szeptember 13-án hozott ítélet (EU:T:1995:160), 51-60. pontja.

(88) A görög hatóságok kijelentették továbbá, hogy a szóban forgó esetben nem arról volt szó, hogy egyes vállalatokat az azonos ténybeli és jogi helyzetben lévő többi vállalathoz képest megkülönböztető módon kezeltek volna, hanem egy olyan rendkívüli helyzetet kezeltek, amely bizonyos területeken működő vállalatokat érintett. Ez a helyzet azt eredményezte, hogy az említett vállalatok az ugyanabban az ágazatban működő más vállalatokhoz képest különleges és rendkívül előnytelen helyzetbe kerültek. Ráadásul a kivételes helyzet kezelésére átlátható és objektív módon kialakított feltételrendszer szolgált azzal a céllal, hogy helyre lehessen állítani az érintett területek pénzügyi egyensúlyát. Ezért az elfogadott programokra közérdek szolgálata érdekében szükség volt.

(89) A versenytorzító és a kereskedelemre gyakorolt hatás tekintetében a görög hatóságok ragaszkodtak ahhoz, hogy a programok célja egy kivételes helyzet kezelése volt. A programok nem javították a kedvezményezettek versenyhelyzetét, csak visszaállították azt a természeti katasztrófa előtti szintre.

További külön észrevételek az állami kezességvállalás tekintetében történő állami támogatás hiányával kapcsolatban

(90) A görög hatóságok ismét röviden ismertették az állami kezességvállalások jogalapját, valamint a kérdéses programok alkalmazásának személyi hatályát. Megjegyezték, hogy a kezességvállalások fix, maximált összegű konkrét pénzügyi tranzakciókhoz kapcsolódtak, időben korlátozott jelleggel, és a kedvezményezettek hiteltartozásainak legfeljebb 80 %-át fedezték.

(91) A görög hatóságok további érve az volt, hogy a programok nem voltak elérhetők a nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalkozások számára. Hangsúlyozták, hogy valamennyi kedvezményezett életképességét a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület értékelte a kedvezményezettek által benyújtott igazoló dokumentumok alapján. Az előírások értelmében az A. program keretében 100 000,00 EUR-t meghaladó összegű adósság rendezését kérelmező vállalatoknak életképességi tanulmányt kellett benyújtaniuk. Ez nem vonatkozott az A. program keretében a többi vállalatra, a B. program keretében pedig egyetlen vállalatra sem. Ez utóbbi esetben a görög hatóságok magyarázata szerint azért nem kellett életképességi tanulmányt benyújtani, mert a támogatás összege korlátozott volt, és a konkrét információk megtalálhatók voltak az Államháztartási Hivatal „A görög kormány kezességvállalását kérelmező vállalatok életképességi értékelése" című nyomtatványon, ugyanakkor azokból az egyéb igazoló dokumentumokból is megállapíthatóak voltak, amelyeket az érintett vállalatoknak be kellett nyújtaniuk. Az említett okok miatt a programok csak az életképes vállalkozások számára voltak nyitottak.

(92) A görög hatóságok azzal is érveltek, hogy a kérdéses programok feltételei eltértek a 2012/307/EU határozatban értékelt programok feltételeitől, ezért vitatják az eljárás megindításáról szóló határozat (40) preambulumbekezdésben idézett megállapítását.

(93) A 2012/307/EU határozatban értékelt programok jogalapja szerint a programok keretében a vállalatok akkor részesülhettek volna támogatásban, ha a támogatásnyújtást követően várhatóan életképessé válnak. A kérdéses programokban azonban ez esetben a kedvezményezettek támogatást követő életképessége csak az egyik figyelembe vett tényező ahhoz, hogy jobban meg lehessen érteni a pénzügyi folyamataikat, átfogó előrejelzést lehessen készíteni az elkövetkező három évükről, és értékelni lehessen az előrejelzésben szereplő pénzügyi adatokat.

(94) A görög hatóságok azt is állították, hogy az állami kezességvállalásra csak biztosítékok ellenében kerülhetett sor, ami megfelelő garanciát jelentett a görög állam érdekeinek védelmére abban az esetben, ha a kedvezményezettek nem tudnák visszafizetni a hiteleiket. A biztosítékok azonosak a bankok által más kölcsönfelvevők esetében elfogadottakkal, továbbá megfelelnek a banki kritériumoknak és az általános banki gyakorlatnak. A 2322/1995. sz. törvény 11. cikkének 1. és 2. bekezdése értelmében az állam minden esetben teljes mértékben a bank jogait képviseli az adóssal szemben. Továbbá a 2/478/0025/2006.1.4. sz. (GG II 16/2006.1.13.) határozat értelmében az adóhatóságok kötelesek megtenni minden szükséges jogi lépést az állam által a kezességvállalás keretében kifizetett összegek beszedése érdekében. Sőt mi több, ebben az esetben a görög állam érdekeinek védelmére alkalmazni kell a kezességvállalási szerződésekre vonatkozó polgári jogi rendelkezéseket is. A fenti indokok alapján a görög hatóságok azt az álláspontot fogalmazták meg, hogy a szóban forgó állami kezességvállalások nem hozták előnyös helyzetbe a vállalatokat, és nem került sor állami források felhasználására, mert az állam érdekei teljes mértékben biztosítottak voltak, hiszen az állam a hiteleik visszafizetésére képtelen kedvezményezettektől követelhette azoknak az összegeknek a megtérítését, amelyeket az államnak a kezességvállalás alapján ki kellett fizetnie.

(95) A görög hatóságok vitatták továbbá az eljárás megindításáról szóló határozatnak a (39) preambulumbekezdésben idézett megállapítását, miszerint a kezességvállalás nélküli helyzettel összehasonlítva az állami kezességvállalás következtében a hitelfelvevő a pénzpiacokon elérhető szokásos feltételeknél kedvezőbb pénzügyi feltételekkel juthat hitelhez. Úgy érveltek, hogy a szóban forgó programok egyszerűen csak meghatározzák az állami kezességvállalások feltételeit, és nincsenek hatással a piacon történő hitelhez jutás feltételeire. Hozzátették, hogy végül is nincs értelme a szóban forgó helyzetet a kezességvállalás fennállása nélküli helyzethez hasonlítani, mert a piacon történő hitelhez jutás a hitelfelvevő részéről mindig kezest igényel. Az állam tehát nem alkalmazott a szokásoktól eltérő olyan gyakorlatot, amely a szóban forgó esetben – a rendkívüli és kivételes eseményeket is figyelembe véve – előnyös helyzetet teremtett volna.

(96) A görög hatóságok vitatták az eljárás megindításáról szóló határozatnak a (49) preambulumbekezdésben idézett megállapítását. A Bizottság az említett preambulumbekezdésben megjegyezte, hogy mivel a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület az állami kezességvállalást megelőzően valamennyi kérelmet értékelt, a görög hatóságok a későbbiekben nem érvelhettek a kezességvállalások *ex tunc* visszavonásával azon az alapon, hogy a kezességvállalás egyes feltételei a vállalás időpontjában nem teljesültek. A görög hatóságok állítása szerint az irányító és értékelő testület szerepe ellenére lehetőség van az állami kezességvállalás *ex tunc* visszavonására, ha a végrehajtásuk feltételeit a későbbiekben az illetékes pénzintézet nem teljesíti.

2. **A támogatás összeegyeztethetősége a belső piaccal**

(97) A görög hatóságok érvelése szerint még ha a Bizottság azt a következtetést vonja is le, hogy a kérdéses programok keretében állami támogatás történt, a támogatás az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján a belső piaccal összeegyeztethető volt. Alternatív érvelésük szerint a támogatási programok az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján is összeegyeztethetők a belső piaccal.

(98) A görög hatóságok hangsúlyozták, hogy az iránymutatások nem kötelező jogszabályok, hanem indikatív értékelési szabályok, amelyeket az uniós jog kötelező előírásaival összhangban kell értelmezni. A görög hatóságok szerint tehát az iránymutatások értelmezése nem ütközhet az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti logikával, amely lehetővé teszi a 107. cikk (1) bekezdése szerinti tilalomtól való automatikus eltérést. A görög hatóságok ismertették a kérdéses támogatási programok keretében kompenzált károkat okozó tűzesetek súlyosságát. Ennek alapján kifejezték azt a meggyőződésüket, hogy az esemény nagyságrendje miatt a tűzesetek által sújtott területeken működő valamennyi vállalat által elszenvedett kár a tűzesetekhez volt köthető. A görög hatóságok megítélése szerint még akkor is erről volt szó, ha maguk a vállalatok nem is szenvedtek eszközkárt, mert a kár olyan kiterjedt volt, hogy a saját káruk bizonyos és nyilvánvaló volt.

(99) A görög hatóságok vitatták továbbá az eljárás megindításáról szóló határozatnak a jelen határozat (63) preambulumbekezdésében idézett (61) preambulumbekezdésében foglaltakat is. Emlékeztetni kell arra, hogy program keretében kizárásra került a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. (OJHR 1740/B'/30-8-2007) határozat A. fejezetének hatálya alól a korábban már rendezett, nevezetesen a kamattámogatással érintett, meglévő hitelek rendezése. Egyedüli kivételként azok a vállalatok voltak erre jogosultak, amelyek igazolni tudták, hogy a tűzesetek miatt szenvedtek károkat. A Bizottság megállapította, hogy mivel csak ebben a kivételes esetben kellett a kedvezményezetteknek a kár és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolatot igazolniuk, logikus az a következtetés, hogy a programok keretében a többi kedvezményezettel szemben nem támasztottak ilyen követelményt. A görög hatóságok érvelése szerint ez a kivétel csak azt mutatja, hogy az említett konkrét esetekben a kedvezményezetteknek további bizonyítékokat kellett benyújtaniuk.

(100) A görög hatóságok további érve az volt, hogy a programok az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetők a közösségi szabályokkal, mert hozzájárultak egy tagállam gazdaságában a tűzesetek miatt bekövetkezett komoly zavar megszüntetéséhez.

3. **A visszafizettetés teljes lehetetlensége**

(101) A görög hatóságok szerint még ha az állami támogatás nem egyeztethető is össze a belső piaccal, a visszafizettetése akkor is teljesen lehetetlen, mert nem számítható ki a visszafizettetendő összeg. Ennek oka az a tény, hogy a tűzesetek által okozott közvetlen és közvetett kárt le kell vonni a visszafizettetendő összegből. A görög hatóságok szerint ez lehetetlen, mert hosszú idő telt el a természeti katasztrófa bekövetkezte óta, ugyanakkor a nemzeti jogszabályok alapján a kedvezményezettek nem kötelesek megőrizni a kár tényét és pontos összegét igazoló dokumentumokat.

(102) Sőt, a görög hatóságok arra kérték a Bizottságot, hogy ne rendelje el a visszafizettetést, mert annak végrehajtása számukra lehetetlen, és nem kérhető tőlük a lehetetlen végrehajtása. E tekintetben hivatkoztak a természeti katasztrófákhoz kapcsolódó adó- és járulékcsökkentéseket (a mezőgazdaság kivételével valamennyi ágazatban) biztosító, Olaszország által nyújtott SA.33083 (12/C) (korábbi 12/NN) számú, valamint az Abruzzóban történt 2009-es földrengéshez kapcsolódó adó- és járulékcsökkentéseket (a mezőgazdaság kivételével valamennyi ágazatban) biztosító, Olaszország által nyújtott SA.35083 (12/C) (korábbi 12/NN) számú, állami támogatási intézkedésekről szóló, 2015. augusztus 14-i (EU) 2016/195 bizottsági határozat (az értesítés a C(2015) 5549. számú dokumentummal történt) ([25]) (149), (150), (152) és (156) preambulumbekezdésére.

4. **Nehézségek az eljárás megindításáról szóló határozatban igényelt további információk biztosításában**

(103) Végezetül az eljárás megindításáról szóló határozat következtetéseket megfogalmazó részében Görögországhoz intézett kérések tekintetében a görög hatóságok jelezték, hogy megpróbálták megtalálni a kérdéses programok kedvezményezettjeit, ám különösen azok nagy száma miatt ez nehéz volt. Azt is megjegyezték, hogy nem szükséges egyenként értesíteniük a kedvezményezetteket a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról, de kaptak róla tájékoztatást, és lehetőségük volt arra, hogy az eljárás megindításáról szóló határozatnak az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételét követően megtegyék észrevételeiket.

(104) A görög hatóságok ezt követően, a 2017. március 9-i és 2018. február 21-i előterjesztésükben közölték a programokban részt vevő kedvezményezettek becsült számára és érintett összeg becsült nagyságára vonatkozó, hiányzó információkat.

V. **JOGI ÉRTÉKELÉS**

1. **Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás fennállása**

(105) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint: ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

(106) Valamely intézkedés e rendelkezés szerinti állami támogatássá minősítése tehát szükségessé teszi a következő feltételek együttes teljesülését: az intézkedésnek az államnak betudhatónak kell lennie és azt állami forrásokból kell finanszírozni; előnyhöz kell juttatnia a kedvezményezettet; az előnynek szelektívnek kell lennie; és az intézkedésnek torzítania kell a versenyt, vagy a verseny torzításával kell fenyegetnie, és alkalmasnak kell lennie arra, hogy befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.

(107) A vizsgálati eljárás összefüggésében a Bizottság megállapította, hogy a szóban forgó támogatási programok tekintetében az említett feltételek teljesültek.

(108) Előzetes megjegyzésként a Bizottság megállapítja, hogy az állami támogatást az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése objektív módon határozza meg. E rendelkezés szerint és a feltételek meglétének meghatározása alapján a vizsgált intézkedéseknek csak a hatását lehet figyelembe venni, az intézkedések okait, célkitűzéseit vagy konkrét céljait nem ([26]). Az intézkedéseket megalapozó közérdek vagy akár egy legitim közpolitikai célkitűzés tehát önmagában nem feltétlenül zárja ki az állami támogatásra vonatkozó szabályok alkalmazását.

(109) Az említett okok alapján a Bizottság a kérdéses programok gazdasági előnye, szelektivitása, versenytorzító hatása és az uniós kereskedelemre gyakorolt hatása tekintetében nem tudja elfogadni a görög hatóságok 2016. szeptember 23-i levelében ismertetett érveket. Ezek a megállapítások azt tükrözik, hogy tévesen, a programok okaira és célkitűzéseire összpontosítva értelmezték az állami támogatás feltételei fennállásának meghatározását szolgáló vizsgálatot.

([25]) A Bizottság (EU) 2016/195 határozata (2015. augusztus 14.) a természeti katasztrófákhoz kapcsolódó adó- és járulékcsökkentéseket (a mezőgazdaság kivételével valamennyi ágazatban) biztosító, Olaszország által nyújtott SA.33083 (12/C) (korábbi 12/NN) számú, valamint az Abruzzóban történt 2009-es földrengéshez kapcsolódó adó- és járulékcsökkentéseket (a mezőgazdaság kivételével valamennyi ágazatban) biztosító, Olaszország által nyújtott SA.35083 (12/C) (korábbi 12/NN) számú, állami támogatási intézkedésekről (HL L 43., 2016.2.18., 1. o.).

([26]) A Bíróság által a 173/73. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 1974. július 2-án hozott ítélet (EU:C:1974:71) 13. pontja; A Bíróság által a C-172/03. sz., *Heiser* ügyben 2005. március 3-án hozott ítélet (EU:C:2005:130) 55. pontja; A Bíróság által a C-81/10. sz., *France Télécom kontra Bizottság* ügyben 2011. december 8-án hozott ítélet (EU:C:2011:811).

(110) A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy a görög hatóságok megjegyzéseiből következő logika alapján az a végkövetkeztetés vonható le, hogy nem lehetne állami támogatásról beszélni azokban az esetekben, amikor az állam állami forrásokból támogatást ad természeti csapások vagy rendkívüli események miatti károk kompenzálására. Az ilyen értelmezés nemcsak ellentétes lenne az állami támogatás meghatározásának a (107) preambulumbekezdésben elemzettek szerinti objektív jellegével, hanem ellentmondana az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglaltaknak is, amely kimondja, hogy *a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatás* összeegyeztethető a belső piaccal. A Görögország által a kedvezőtlen éghajlati hatások okozta károk kompenzálására nyújtott állami támogatás ügyében a görög hatóságok Törvényszék előtti azonos érvelésére a Törvényszék a válaszában ugyanezt a megállapítást tette ([27]).

(111) A közvetlenül az állam által vagy közvetve állami forrás útján biztosított előny, valamint az ilyen intézkedés államnak való betudhatósága az állami támogatás meglétének két különálló, kumulatív feltétele ([28]). Azokban az esetekben, amikor egy közigazgatási szerv előnyt nyújt egy kedvezményezettnek, az intézkedés a meghatározásból adódóan az államnak tudható be, még akkor is, ha a szóban forgó szerv más közigazgatási szervektől jogi függetlenséget élvez. Csak az állami forrásból közvetlenül vagy közvetve nyújtott előny minősülhet az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak ([29]).

(112) Az eljárás megindításáról szóló határozat elemzése szerint (lásd a határozat (33) és (45)-(46) preambulumbekezdését) a kamattámogatások és az állami kezességvállalások egyaránt Görögországnak voltak betudhatók, és azokat állami forrásokból biztosították. A támogatást ténylegesen a központi kormány nyújtotta az állam központi költségvetéséből. Ez egyértelműen kiderül a programok jogalapjából, és Görögország sem vitatta.

(113) Az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában az előny olyan gazdasági előny, amelyet egy adott vállalkozás rendes piaci körülmények között – azaz állami beavatkozás nélkül – nem tudott volna megszerezni ([30]). Ismét hangsúlyozzuk, hogy csak az intézkedésnek az adott vállalkozásra gyakorolt hatása releváns, az állami beavatkozás oka és célja azonban nem ([31]). Ha egy vállalkozás pénzügyi helyzete a rendes piaci feltételektől eltérő feltételek mellett nyújtott állami beavatkozás eredményeképpen javul, minden esetben megállapítható az előny megléte. Ennek felmérése érdekében a vállalkozásnak az intézkedést követő pénzügyi helyzetét össze kell vetni azzal, hogy az intézkedés elmaradása esetén milyen pénzügyi helyzetben lett volna ([32]).

(114) Nem játszik továbbá szerepet az intézkedés pontos formája sem annak megállapításakor, hogy az gazdasági előnyhöz juttatja-e a vállalkozást ([33]). Az állami támogatás fogalmát illetően nem csak a pozitív gazdasági előny biztosítása bír jelentőséggel: a gazdasági terhek alóli mentesítés szintén előnynek minősülhet.

(115) Az eljárás megindításáról szóló határozatban (lásd a határozat (33) és (47) preambulumbekezdését) foglaltak értelmében a kedvezményezettek szokásos piaci feltételek között nem juthattak volna ugyanazokhoz a gazdasági előnyhöz, ennek eredményeként tehát pénzügyi helyzetük a szokásos piaci feltételek között működő vállalatokéhoz képest eltérő feltételek mellett javult.

(116) Ugyanakkor a görög hatóságok azzal érveltek (lásd a (86) és (87) preambulumbekezdést), hogy szó sem volt gazdasági előny biztosításáról, mert a szokásostól eltérő piaci feltételeket okozó események rendkívüliek és kivételesek voltak. Mindazonáltal az előny fennállásának meghatározására alkalmazott „szokásos piaci feltételek” fogalom arra a lehetőségre utal, hogy a kedvezményezett a piacon a támogatásból származóval azonos gazdasági előnyt élvezhet, és nem annak értékelésére, hogy a piaci feltételek szokásosak-e vagy a válság jeleit mutatják. Ha el is lehetne fogadni a görög hatóságok értelmezését, akkor a gazdasági előny meglétét a támogatás oka vagy célja határozná meg, és minden tagállam legitim célkitűzésre hivatkozhatott volna, hogy valamely intézkedésre ne kelljen alkalmaznia az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályokat ([34]).

([27]) A Törvényszék által a T-52/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. július 16-án hozott ítélet (EU:T:2014:677) 66-71. pontja.

([28]) Lásd például a Bíróság által a C-482/99. sz., *Franciaország kontra Bizottság (Stardust)* ügyben 2002. május 16-án hozott ítélet (EU:C:2002:294) 24. pontját; a Törvényszék által a T-351/02. sz., *Deutsche Bahn AG kontra Bizottság* ügyben 2006. április 5-én hozott ítélet (EU:T:2006:104) 103. pontját.

([29]) A Bíróság által a 82/77. sz. *Van Tiggele*-ügyben 1978. január 24-én hozott ítélet (EU:C:1978:10) 25. és 26. pontja; A Törvényszék által a T-358/94. sz., *Air France kontra Bizottság* ügyben 1996. december 12-én hozott ítélet (EU:T:1996:194) 63. pontja.

([30]) A Bíróság által a C-39/94sz., *SFEI és társai* ügyben 1996. július 11-én hozott ítélet (EU:C:1996:285) 60. pontja; a Bíróság által a C-342/96. sz., *Spanyolország kontra Bizottság* ügyben 1999. április 29-én hozott ítélet (EU:C:1999:210) 41. pontja.

([31]) A Bíróság által a 173/73. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 1974. július 2-án hozott ítélet (EU:C:1974:71) 13. pontja.

([32]) A Bíróság által C-173/73. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 1974. július 2-án hozott ítélet (EU:C:1974:71) 13. pontja.

([33]) A Bíróság által a C-280/00. sz. *Altmark Trans* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EU:C:2003:415) 84. pontja.

([34]) A Törvényszék által a T-52/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. július 16-án hozott ítélet (EU:T:2014:677) 67. pontja és az abban idézett ítélkezési gyakorlat.

(117) Támogatás intézkedések akkor tartoznak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá, ha „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését” előnyben részesítik. Az a tény, hogy a támogatás nem egy vagy több, előre meghatározott kedvezményezettre irányul, hanem a támogatást több objektív feltétel mellett, előre meghatározott költségvetési összeg keretében, határozatlan számú, eredetileg egyenként nem azonosított kedvezményezettnek nyújtják, nem elegendő az intézkedés szelektív jellegének megkérdőjelezéséhez ([35]). Ráadásul elvben csak azok az intézkedések mentesülnek az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében foglalt regionális szelektivitási feltétel alól, amelyek az adott tagállam egész területén alkalmazandók ([36]).

(118) A (34) és (51) preambulumbekezdésekben foglaltak szerint a kérdéses támogatási programok csak azoknak a vállalkozásoknak biztosítottak előnyt, amelyek a 2007. évi tűzesetek által érintett földrajzi területeken telepedtek le és ott folytattak tevékenységet. A programok területi hatálya Görögország többi területére nem terjedtek ki. A mezőgazdasági szektorban és más ágazatokban működő, hasonló jogi és ténybeli helyzetben lévő más vállalkozások nem jogosultak a támogatásra, ezért nem is élvezhetik a vele járó előnyöket. Az a szempont, hogy a tűzesetek csak bizonyos vállalkozásokat érintettek, nem jelenti azt, hogy ezek a vállalkozások eltérő helyzetben lennének, hiszen a tűzkár része annak a gazdasági kockázatnak, amellyel minden vállalkozásnak számolnia kell. A természeti csapások (közöttük a tűzesetek) miatti támogatás az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja és a 2007–2013. évi iránymutatások szerinti egyik támogatási kategória (lásd a (142) preambulumbekezdést), ezért az ilyen intézkedések definíció szerint szelektívek. A programok tehát csak bizonyos vállalkozások számára (lásd a (29) preambulumbekezdést) biztosítanak szelektív gazdasági előnyt azzal, hogy megerősítik a piaci versenypozícióikat.

(119) A görög hatóságok (88) preambulumbekezdésben kifejtett álláspontja ismét mégis arra tesz kísérletet, hogy a vizsgálat ne olyan alapon történjen, amely alkalmas a szelektivitás tényének megállapítására. Az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata szerint (lásd a (117) preambulumbekezdés idézetét) a rendkívüli események megléte, a támogatásnyújtás feltételeinek állítólagos átláthatósága és objektivitása, valamint a támogatás szélesebb körű célkitűzése az állami támogatás fennállását értékelő szakaszban egyáltalán nem releváns.

(120) Az állam által nyújtott intézkedés akkor tekinthető úgy, hogy torzítja a versenyt vagy azzal fenyeget, ha feltehetően javítja a kedvezményezett más versenytárs vállalkozásokkal szembeni versenypozícióját ([37]). Gyakorlati szempontból általában akkor áll fenn az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti versenytorzulás, amikor az állam pénzügyi előnyt biztosít egy olyan liberalizált ágazat valamely vállalkozásának, ahol verseny zajlik vagy verseny alakulhatna ki ([38]). Az állami támogatás várhatóan torzítja a versenyt, még akkor is, ha nem segíti elő, hogy a kedvezményezett vállalkozás tovább bővüljön és piaci részesedést szerezzen. Elég, ha a támogatás lehetővé teszi számára, hogy erősebb versenypozícióba kerüljön, mint amilyenben a támogatás hiányában lett volna. Ebben az összefüggésben ahhoz, hogy a támogatás versenytorzító hatásúnak minősüljön, rendszerint elegendő, ha előnyt biztosít a kedvezményezett számára azáltal, hogy mentesíti olyan költségek alól, amelyeket a mindennapos üzletvezetése során általában viselnie kellene ([39]). Az állami támogatás fogalommeghatározása nem írja elő, hogy a versenytorzítás mértékének vagy a kereskedelemre gyakorolt hatásnak jelentősnek vagy lényegesnek kell lennie. Az a tény, hogy a támogatás alacsony összegű vagy hogy a kedvezményezett vállalkozás kisvállalkozás, önmagában nem zárja ki a verseny torzulását vagy annak veszélyét ([40]), feltéve azonban, hogy az ilyen torzulás valószínűsége nem pusztán hipotetikus jellegű ([41]).

([35]) A Törvényszék által a T-55/99. sz., *Confederación Espanola de Transporte de Mercancías kontra Bizottság* ügyben 2000. szeptember 29-én hozott ítélet (EU:T:2000:223) 40. pontja. Lásd még a Törvényszék által a T-379/09. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2012. szeptember 13-án hozott ítélet (EU: T:2012:422) 47. pontját.

([36]) Lásd az Elsőfokú Bíróság által a T-308/00, *Salzgitter kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:T:2004:199) 38. pontját (az ítéletnek ezt a részét a C-408/04 P, *Bizottság kontra Salzgitter* ügyben fellebbezés keretében hozott ítélet (EU:C:2008:236) 109. pontja hagyta jóvá. Az Elsőfokú Bíróság a fent hivatkozott ítéletében kifejezetten kimondja, hogy: *„Kevésbé lényeges, hogy az intézkedés szelektivitása […] egy tagállam területének korlátozott részére vonatkozó földrajzi elhelyezkedési feltételből fakad. Ezzel szemben a lényeg az, hogy ahhoz, hogy egy intézkedés állami támogatásnak minősülhessen, a kedvezményezett vállalkozásoknak, a kérdéses intézkedés által felállított feltételek jogi vagy ténybeli alkalmazásával, jól körülhatárolt csoportba kell tartozniuk”*.

([37]) A Bíróság által a 730/79. sz. *Philip Morris* ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítélet (EU:C:1980:209) 11. pontja; a Törvényszék által a T-298/97., T-312/97. sz., *Alzetta* egyesített ügyekben 2000. június 15-én hozott ítélet (EU:T:2000:151) 80. pontja.

([38]) A Törvényszék által a T-298/97., T-312/97. stb. sz., *Alzetta* egyesített ügyekben 2000. június 15-én hozott ítélet (EU:T:2000:151) 141–147. pontja; a Bíróság által a C-280/00. sz., *Altmark Trans* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EU:C:2003:415).

([39]) A Bíróság által a C-172/03. sz. *Heiser* ügyben 2005. március 3-án hozott ítélet (EU:C:2005:130) 55. pontja.

([40]) A Törvényszék által a T-55/99. sz., *Confederación Espanola de Transporte de Mercancías kontra Bizottság* ügyben 2000. szeptember 29-én hozott ítélet (EU:T:2000:223) 89. pontja; a Bíróság által a C-280/00. sz. *Altmark Trans* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EU: C:2003:415) 81. pontja.

([41]) A Bíróság által a C-280/00. sz. *Altmark Trans* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet (EU:C:2003:415) 79. pontja.

(121) A vállalkozásoknak nyújtott állami támogatás csak akkor minősül az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint állami támogatásnak, „amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet". E tekintetben nem azt kell megállapítani, hogy a támogatásnak tényleges hatása van a tagállamok közötti kereskedelemre, hanem csak azt, hogy e támogatás képes-e hatást gyakorolni a kereskedelemre ([42]). Az uniós bíróságok megállapították, hogy „ha a tagállam által nyújtott támogatás valamely vállalkozás helyzetét megerősíti a [Közösségen] belüli kereskedelemben versenytársaival szemben, a támogatást olyannak kell tekinteni, mint amely érinti az utóbbiakat" ([43]).

(122) Az eljárás megindításáról szóló határozat értékelése – a jelen határozat (36) és (52) preambulumbekezdésében idézettek szerint – helytállónak bizonyult. A jelen határozatban tárgyalt támogatás kedvezményezettjei a mezőgazdasági termékek piacán és az erdőgazdálkodás területén – vagyis az igen éles piaci verseny jellemezte környezetben – működnek. Megjegyzendő e tekintetben, hogy a Görögország és a többi tagállam közötti mezőgazdasági kereskedelem 2017-ben csaknem 4 milliárd EUR értékű exportot és több mint 5 milliárd EUR értékű importot tett ki ([44]). A kedvezményezettek szokásos körülmények között saját maguk viselték volna a károk miatti költségeket. Görögország megállapításaival ellentétben (lásd a (85)–(89) preambulumbekezdést) a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó támogatási programok javították a kedvezményezettek versenyhelyzetét. Ismét hangsúlyozzuk, hogy az a tény, miszerint a helyzetükre hatással lehetett a természeti csapás is, nem játszik szerepet annak megítélésében, hogy fennáll-e a verseny torzításának veszélye és az Unión belüli kereskedelemre gyakorolt hatás. Továbbá, mivel a mezőgazdasági és az erdészeti ágazat nyitott az Unión belül kereskedelemre, arra is érzékeny, hogy ha egyes tagállamok a vállalkozásokat előnyhöz juttató intézkedéseket hoznak. A szóban forgó programok tehát a belső piacon a verseny torzításának veszélyével járnak és hatással vannak a tagállamok közötti kereskedelemre.

(123) A görög hatóságoknak azzal az érvelésével kapcsolatban, miszerint a szóban forgó támogatási programok nem javították a kedvezményezettek helyzetét a versenytársaikkal szemben, hanem egyszerűen csak helyreállították az említett vállalatok természeti csapást megelőző működőképességét, a Bizottság hivatkozik a *Görögország kontra Bizottság* ügyben hozott törvényszéki ítéletre ([45]). Ebben az ügyben a görög hatóságok azzal érveltek, hogy a kérdéses állami támogatás csak részben kárpótolta a mezőgazdasági termelőket a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt elszenvedett kárukért, ezért helyreállította a versenyképességüket. A Törvényszék elutasította ezt az érvelést, és kimondta, hogy a tagállamok olyan egyoldalú intézkedései, amelyek célja valamely gazdasági ágazat versenyfeltételeinek a más tagállamokban fennálló feltételekhez való hozzáigazítása, nem érintik az érintett intézkedések állami támogatás jellegét ([46]).

A támogatás fennállása állami kezességvállalás esetén

(124) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a támogatás állami kezességvállalás esetén történő fennállása kapcsán tett megállapítások (lásd a jelen határozat (38)–(53) preambulumbekezdését) a hivatalos vizsgálati eljárásban – a görög hatóságok ellenkező érvelése ellenére – helytállónak bizonyultak. Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti kritériumok vonatkoznak az állami kezességvállalásra ([47]) és az állami kezességvállalás meg is felel ezeknek.

(125) A kezességet közvetlenül az állam vállalta állami forrásokból, és a kezességvállalás előnyös helyzetet teremtett. A kezességvállalásokról szóló bizottsági közlemény ([48]) 2.1. szakasza értelmében ez az előny abban állt, hogy a kezességvállaláshoz kapcsolódó kockázatot az állam viselte. Ezt a kockázatot a szokásos eljárás szerint megfelelő díjjal ellentételezni kell. A szóban forgó esetben a kedvezményezettek nem csak megfelelő díjat nem fizettek, hanem egyáltalán nem volt díjfizetés. A kérdéses programok jogalapja nem írt elő ilyen kötelezettséget, a görög hatóságok pedig kísérletet sem tettek arra, hogy más álláspontot képviseljenek. Vagyis a kedvezményezettek előnyhöz jutottak, és állami források felhasználására került sor. Ez még abban az esetben is igaz, ha a programok néhány kedvezményezettje esetében az állami kezességvállalás alapján ténylegesen nem került sor kifizetésre.

([42]) A Bíróság által a C-518/13. Sz., *Eventech* kontra *The Parking Adjudicator* ügyben 2015. január 14-én hozott ítélet (EU:C:2015:9), 65. pont; a Bíróság által a C-197/11és C-203/11. sz., *Libert és társai* egyesített ügyekben 2013. május 8-án hozott ítélet (EU:C:2013:288) 76. pontja.

([43]) A Bíróság által a C-518/13. Sz., *Eventech* kontra *The Parking Adjudicator* ügyben 2015. január 14-én hozott ítélet (EU:C:2015:9), 66. pontja; a Bíróság által a C-197/11. és C-203/11. sz., *Libert és társai* egyesített ügyekben 2013. május 8-án hozott ítélet (EU:C:2013:288) 77. pontja; a Törvényszék által a T-288/97. sz. *Friulia Venezia Giulia* ügyben 2001. április 4-én hozott ítélet (EU:T:2001:115) 41. pontja.

([44]) Forrás: Európai Bizottság, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, Statisztikai adatlapok (2017), 5.1. Mezőgazdasági kereskedelem, 2018. május, lásd http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/pdf/el_en.pdf

([45]) A Törvényszék által a T-52/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. július 16-án hozott ítélet (EU:T:2014:677).

([46]) A Törvényszék által a T-52/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. július 16-án hozott ítélet (EU:T:2014:677) 112. pontja és az abban idézett ítélkezési gyakorlat.

([47]) A Bizottság közleménye az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról (HL C 155., 2008.6.20., 1. o.). Megjegyzendő, hogy az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló korábbi bizottsági közlemény (HL C 71., 2000.3.11., 14. o.) (a továbbiakban: 2000. évi bizottsági közlemény) ugyanezt az értelmezést fogadta el az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti kritériumok alkalmazása és a támogatás fennállásának kizárását biztosító feltételek tekintetében.

([48]) Lásd a 2000. évi bizottsági közlemény 2.1.2. szakaszát is.

(126) Ebből következően az állami kezességvállalás előnyhöz juttatta a hitelfelvevőket, mivel a kezesség ellenében nem kellett díjat fizetniük. Vagyis ebben az esetben teljesült az a követelmény, hogy a támogatás meglétét gazdasági előnynek kell igazolnia. A kezességvállalásokról szóló bizottsági közlemény ([49]) 2.2. szakasza vonatkozó kitételeinek megismétlésével az eljárás megindításáról szóló határozat kimondja, hogy a kezességvállalás nélküli helyzettel összevetve az állami kezességvállalás lehetővé teszi a hitelfelvevők számára, hogy pénzpiacokon elérhető szokásos feltételeknél kedvezőbb pénzügyi feltételekkel jussanak hitelhez (lásd a (39) preambulumbekezdést). A görög hatóságok vitatják ezt az állítást (lásd a (95) preambulumbekezdést), és azzal érvelnek, hogy az állami kezességvállalás nincs hatással a hitelnyújtási feltételekre, és nincs helye a kezességvállalás nélküli helyzettel való összehasonlításnak, mert a pénzintézetek a hitelnyújtást mindig kezességvállaláshoz kötik. Ez az érvelés nem fogadható el. Amikor a hitelfelvevővel kötött szerződés betartásának nagyobb mértékű biztosításáról van szó, a kezességvállalások definíció szerint javítják a hitelek pénzügyi feltételeit. A görög hatóságok érvelése alapján ez még inkább igaz, ha a pénzintézetek kezességvállalás hiányában megtagadják a hitelnyújtást. Ilyen esetben kizárólag a kezességvállalás teszi lehetővé, hogy a hitelfelvevő hitelhez jusson, és ezáltal előnyösebb helyzetbe kerüljön.

(127) A görög hatóságok arra hivatkoztak, hogy nem volt szó előny biztosításáról vagy állami források felhasználásáról, mert az állami kezességvállalásra biztosítékok ellenében került sor, amelyek teljes mértékben garantálták az állam érdekeinek érvényesítését. A görög hatóságok szerint a kedvezményezettek hiteltörlesztési képtelensége esetén az államnak kötelezően gyakorolnia kellett volna a biztosítékok adta jogait. Ez az érvelés nem fogadható el. Először is, az eljárás megindításáról szóló határozatban foglaltak szerint (lásd a jelen határozat (52) preambulumbekezdését) a Bizottság nem fogadta el a görög hatóságok által a 2012/320/EU határozattal kapcsolatban előterjesztett ugyanezen érveket, amit a Bíróság helyben hagyott ([50]). A görög hatóságok a 2016. szeptember 23-i levelükben ugyanarra a 2/478/0025/2006.1.4. sz. (GG II 16/2006.1.13.) miniszteri határozatra hivatkoztak, mint az említett korábbi esetben, azt sugallva, hogy az adóhatóságoknak kötelezően meg kell tenniük minden szükséges jogi lépést az állam által a kezességvállalás alapján kifizetett összegek behajtása érdekében. Ezzel szemben, a korábbi esettel egyező módon, a kérdéses jogalapban a 2/478/0025/2006.1.4. sz. (GG II 16/2006.1.13.) miniszteri határozatra való egyetlen hivatkozás az állami kezességvállalás lehívására irányuló banki intézkedések előírása volt. A programok jogalapjában valójában nem szerepelt arra vonatkozó rendelkezés, hogy az állami kezességvállalás alapján történő kifizetések esetén automatikusan érvénybe lépnének a biztosítéki megállapodások. Ráadásul nem minden esetben volt követelmény a biztosítékok nyújtása, és továbbra sem világos, hogy a biztosítékoknak minden esetben a teljes hitelösszeget kellett-e garantálniuk. Végezetül a biztosítékok megléte nem változtat azon a megítélésen, miszerint előnyt jelentett az a tény, hogy a kedvezményezettek nem fizettek díjat az állam által az állami kezességvállalás keretében vállalt kockázatért.

(128) A szelektivitás, a verseny torzulása és az Unión belüli kereskedelemre gyakorolt hatás tekintetében a (117)–(123) preambulumbekezdésben ismertetett értékelés és megállapítások továbbra is érvényesek.

(129) Ugyanakkor a támogatásnak az állami kezességvállalás esetén történő fennállása tekintetében történő végkövetkeztetés előtt meg kell vizsgálni, hogy teljesült-e minden olyan feltétel, amelynek alapján a kezességvállalásokról szóló bizottsági közlemény ([51]) 3.4. szakasza értelmében a támogatás fennállása kizárható. Az eljárás megindításáról szóló határozat kétségeket fogalmazott meg abban a tekintetben, hogy legalább néhány ilyen feltétel fennáll-e, a görög hatóságok azonban vitatták ezt az álláspontot. Megjegyzendő, hogy ezek a feltételek kumulatív jellegűek, nevezetesen az állami kezességvállalás a (124)–(128) preambulumbekezdés szerinti értékelés alapján állami támogatásnak minősül akkor is, ha csak az egyik feltétel nem teljesül. Jelen esetben valóban erről van szó, mivel a hitelfelvevőknek nem kellett a kezességvállalásokról szóló bizottsági közleményben előírt díjat fizetniük. Meg kell tehát állapítani, hogy a programok nem voltak önfinanszírozóak; nem írták elő a fizetendő díjak évenkénti felülvizsgálatát; a program igazgatási költségeire nem volt fedezet, és nem volt a megfelelő tőke után fizetendő éves díj. Továbbá a programok jogalapja nem rendelkezett adott esetben a kkv-k vonatkozásában mentesülési díjak vagy egységes díjak alkalmazási lehetőségéről. Végezetül nem határozták meg a minősítés szempontjából részvételre jogosult társaságokat, így nem valósult meg a programok általános átláthatósága. Ezek közül az elemek közül egyik sem szerepelt a programok jogalapjában, a görög hatóságok pedig nem tudták bizonyítani ennek az ellenkezőjét.

([49]) Lásd a 2000. évi bizottsági közlemény 2.1.1. szakaszát is.
([50]) A Törvényszék által a T-150/12. sz., Görögország kontra Bizottság ügyben 2014. április 9-én hozott ítélet (EU:T:2014:191 82–85. és 98. pontja).
([51]) Lásd a 2000. évi bizottsági közlemény 3.4. szakaszát is.

(130) Mindenesetre a teljesség kedvéért a Bizottságnak foglalkoznia kell azokkal a megjegyzésekkel is, amelyeket a görög hatóságok az állami támogatás állami kezességvállalás esetén történő fennállásának kizárásához szintén teljesítendő egyéb feltételek vonatkozásában tettek.

(131) A Bizottság fenntartja azt a véleményét, hogy a programokban való részvétel a nehéz pénzügyi helyzetben levő vállalkozások számára is nyitott volt, mivel a programok jogalapja nem rendelkezett az ilyen vállalkozások kizárásáról. A görög hatóságok szerint a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület az állami kezességvállalást megelőzően a benyújtott életképességi tanulmányok alapján – amennyiben a kedvezményezettnek életképességi tanulmányt kellett benyújtania – és az egyéb bekért dokumentumok alapján megbizonyosodott a kedvezményezettek életképességéről. Életképességi tanulmányt viszont csak azoknak a kedvezményezetteknek kellett benyújtaniuk, akik 100 000,00 EUR-t meghaladó összegű adósság rendezését kérték. Ez az eszköz tehát nem állt a testület rendelkezésére a többi kedvezményezett életképességének vizsgálatához. Az a tény, hogy a görög hatóságok a 100 000,00 EUR alatti adósságösszeget kis összegnek minősítették, nem játszik szerepet annak megítélésében, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozások kizárásra kerültek-e a programokból vagy sem.

(132) A görög hatóságok érvként hozták fel azt is (lásd a fenti (92)–(93) preambulumbekezdést), hogy a kérdéses programok jogalapja nem azonos azzal, mint amelyet a 2012/307/EU határozat értékelt, és amelynek tekintetében a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a programok a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra is vonatkoztak (lásd a fenti (41) preambulumbekezdést). A Bizottság elemezte a kérdéses programok jogalapját, és ugyanarra a következtetésre jutott. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az életképességi tanulmány a kedvezményezettek kötelezettségeinek a szóban forgó program értelmében történt adósságrendezés utáni teljes állományát vette figyelembe. Vagyis az életképességi tanulmány csak korlátozottan volt alkalmas annak megállapítására, hogy a kedvezményezett – az állami kezességvállalás időpontjában, és nem egy későbbi szakaszban – nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalkozás volt-e.

(133) Végezetül, mivel a görög állam kezességvállalásaiért felelős irányító és értékelő testület az említett programok alapján benyújtott valamennyi állami kezességvállalás iránti kérelmet a végleges jóváhagyásuk előtt értékelt, az eljárás megindításáról szóló határozat megállapította, hogy már nem állja meg a helyét a görög hatóságok azon érvelése, miszerint a jóváhagyott állami kezességvállalások *ex tunc* semmisek voltak (lásd a jelen határozat (49) preambulumbekezdését). A görög hatóságok vitatták ezt a megállapítást (lásd a jelen határozat (96) preambulumbekezdését), és azzal érveltek, hogy sor kerülhet az állami kezességvállalások ilyen visszamenőleges visszavonására, ha az illetékes pénzintézet később nem teljesíti azok feltételeit. Ez az érvelés végső soron az ilyen állami kezességvállalások államnak való betudhatóságának kérdését érinti. E tekintetben megjegyzendő, hogy a támogatásnyújtás az állami kezesség vállalásával valósul meg, és nem akkor, amikor azt lehívják vagy a kifizetést teljesítik. A kezességvállalás állami támogatásnak minősülését továbbá a kezesség vállalásakor kell értékelni ([52]). Vagyis, mivel az illetékes testület a szóban forgó programok alapján biztosított állami kezességvállalásokat egy minden kétséget kizáróan állami szervként működő illetékes testület előzetesen értékelte, és úgy ítélte meg, hogy azok megfelelnek az érvényes feltételeknek, a későbbiekben nem lehetett azokat nem az államnak betudhatónak tekinteni, és úgy kezelni, mintha azokra nem is került volna sor. Természetesen lehetséges egy teljesen más, és a jelen értékelés szempontjából irreleváns forgatókönyv is, amely szerint ha a pénzintézetek az állam által nem befolyásolható okból félremagyarázzák a vonatkozó jogalapot, és az államtól függetlenül abból a meggyőződésből kiindulva nyújtanak hiteleket, hogy azok a kérdéses programok hatókörébe tartoznak, noha az alkalmazandó feltételek nem teljesültek.

(134) Fentiek alapján a Bizottság megállapítja, hogy a kérdéses programok alapján mind kamattámogatás, mind állami kezességvállalás formájában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban működő vállalkozások számára biztosított kompenzáció az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése alapján állami támogatásnak minősül.

(135) Ebből következően meg kell vizsgálni, hogy alkalmazhatók-e az állami támogatás és a belső piac összeférhetetlenségét kimondó általános elvtől való, az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében meghatározott eltérés.

2. **A programok jogellenes támogatásnak minősítése**

(136) A hivatalos vizsgálati eljárás megerősítette az eljárás megindításáról szóló határozat megállapításait (lásd a jelen határozat (54) preambulumbekezdését). Görögország nem vitatta azt a tényt, a kérdéses támogatásnyújtást előzetesen nem jelentették be a Bizottságnak. Ezért az az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikkének f) pontja alapján jogellenes támogatásnak minősül. A Bizottság sajnálja, hogy a görög hatóságok nem teljesítették a programok bejelentésére irányuló, az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése szerinti kötelezettségüket.

([52]) Bizottsági közlemény a kezességvállalásokról, 2.1. szakasz; lásd a 2000. évi bizottsági közlemény 2.1.2. szakaszát is.

3. **A támogatás összeegyeztethetősége a belső piaccal**

(137) Szükség van annak vizsgálatára, hogy a jogellenes támogatás összeegyeztethetőnek tekinthető-e az EUMSZ 107. cikkének (2) vagy (3) bekezdésével. Görögország az ügy előzetes értékelési szakaszában arra hivatkozott, hogy a kérdéses programok az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontjával összeegyeztethetők, mivel természeti csapások vagy rendkívüli események okozta károk helyreállítását szolgálják. A hivatalos vizsgálati eljárás szakaszában felvonultatott további érvelés szerint a támogatási programok az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetők a belső piaccal, mivel egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetését célozták.

(138) Azt a kérdést illetően, hogy a kiterjedt tűzesetek a Görögország által előadott vélemény szerint természeti csapásnak tekintendők-e vagy rendkívüli eseményről volt szó, az eljárás megindításáról szóló határozat vonatkozó megállapítása (lásd a jelen határozat (57) preambulumbekezdését) továbbra is érvényes. A tűzesetek besorolásától függetlenül az összeegyeztethetőséget mindenképpen az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján kell vizsgálni.

(139) Az állami támogatásra vonatkozó, az ügyben alkalmazandó szabályok ugyanazok, mint amelyek a támogatásnyújtás idején érvényben voltak (lásd az (58) preambulumbekezdést). Ezeket a szabályokat „Az agrár- és erdészeti ágazatban nyújtott állami támogatásokról szóló 2007–2013. évi közösségi iránymutatások" (2007–2013. évi iránymutatások) ([53]), és különösen annak az agrárágazatra vonatkozó V.B.2. szakasza, valamint az erdészeti ágazatra vonatkozó VII. szakasza tartalmazza.

(140) mivel a kérdéses programok nem zárták ki a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat (lásd a (40) és a (131) – (132) preambulumbekezdést), fenntartjuk az eljárás megindításáról szóló határozatban tett tisztázó megállapítást (lásd a jelen határozat (59) preambulumbekezdését). Vagyis a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott támogatás csak akkor tekinthető a belső piaccal összeegyeztethetőnek, ha megfelelnek a támogatásnyújtás idején alkalmazandó Iránymutatások szerinti feltételeknek. E szabály alól az egyetlen kivétel a természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatás volt, amelyre az Iránymutatás nem vonatkozik (lásd az Iránymutatás (19) és (20) pontját). Ezért az összes kedvezményezettre – tekintet nélkül arra, hogy a támogatásnyújtás idején életképesek voltak-e – az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján a (142) – (151) preambulumbekezdés szerinti értékelés vonatkozik. Az összeegyeztethetőségről a (160) – (163) preambulumbekezdésben adott értékelés különbséget tesz az életképes és a nehéz helyzetben lévő, az Iránymutatások szerint kezelendő vállalkozások között.

(141) Nem fogadható el a görög hatóságok érvelése (lásd a (98) preambulumbekezdést), amely szerint az Iránymutatásokat az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti automatikus eltéréssel összhangban kell értelmezni. Ez az értelmezés ellentétes az uniós bíróságok állandó ítélkezési gyakorlatával. Az említett ítélkezési gyakorlat szerint szűken kell értelmezni az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontját, amely eltérést engedélyez az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében meghatározott általános elvtől, miszerint az állami támogatás nem egyeztethető össze a belső piaccal ([54]). Ezen túlmenően a Bíróság azt is kimondta, hogy az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett támogatásra való jogosultság kizárólag abban az esetben áll fenn, ha a gazdasági károkat közvetlenül természeti csapások vagy rendkívüli események okozták ([55]). Más szóval, az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti eltérés abban az értelemben automatikus, hogy a hatálya alá tartozó állami támogatások esetében nem a Bizottság feladata az összeegyeztethetőség eldöntése. Ennek ellenére bizonyítani kell, hogy a támogatás megfelel az eltérés feltételeinek; nevezetesen annak, hogy valóban a természeti csapás vagy rendkívüli esemény által ténylegesen okozott károkat kompenzálja.

A természeti csapások vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatás

(142) A mezőgazdaságnak nyújtott támogatások tekintetében a Bizottság hivatalos vizsgálata az eljárás megindításáról szóló határozat szerintivel azonos következtetésre vezetett, vagyis arra, hogy nem álltak fenn a 2007-2013. évi iránymutatások V.B.2. szakasza szerint feltételek. Ezen iránymutatások szerint (a) Görögországnak igazolnia kellett a kár és a természeti csapás vagy rendkívüli esemény közötti közvetlen kapcsolatot, és (b) a támogatás összege nem lehetett magasabb a kár összegénél, továbbá kizárólag a természeti csapás vagy rendkívüli esemény okozta kár helyreállítására lehetett nyújtani. Ennek biztosítása érdekében a károkat a lehető legpontosabban kellett volna felmérni, a kár miatti kompenzációt pedig kedvezményezettenként kellett volna kiszámítani. Ugyanakkor a támogatás összegét csökkenteni kellett volna minden egyéb esedékes – például biztosításból származó – befolyó összeggel.

([53]) HL C 319., 2006.12.27., 1. o.

([54]) Lásd: a Bíróság által a C-73/03. sz., *Spanyolország kontra Bizottság* ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet (EU:C:2004:711) 36. pontja; a Bíróság által a C-278/00. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EU:C:2004:239) 81. pontja.

([55]) Lásd: a Bíróság által a C-73/03. sz., *Spanyolország kontra Bizottság* ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet (EU:C:2004:711) 37. pontja; a Bíróság által a C-278/00. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EU:C:2004:239) 82. pontja; a Bíróság által a C-278/00. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EU:C:2004:239) 82. pontja és a további hivatkozások.

(143) A (61) preambulumbekezdésben foglaltak szerint tekintet nélkül arra, hogy a szóban forgó tűzesetek természeti csapásnak minősülő természetes eredetű erdőtüzek vagy rendkívüli eseményt jelentő, óriási mértékű veszteségeket okozó tüzek voltak-e, a tűzesetek miatt kárt szenvedett vállalkozások a (141) preambulumbekezdésben említett feltételek alapján jogosultak támogatásra.

(144) Az értékelt programok azonban egyik feltételnek sem felelnek meg. Nem határozzák meg a kár fogalmát, és nem írják elő, hogy az elszenvedett kár és a tűzesetek között bármilyen kapcsolatnak kell lennie. A (62) preambulumbekezdésben foglalt elemzés szerint a programok jogalapjának szövegéből egyértelmű, hogy a kedvezményezettek és a tűzesetek közötti egyetlen kapcsolat az, hogy a kedvezményezettek a bejegyzett székhelyüktől függetlenül a tűzesetek által érintett valamelyik földrajzi területen telepedtek le és ott folytatnak tevékenységet. A károk és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolat követelménye helyett a támogatási programok bevezettek egy általános földrajzi kapcsolatot a kedvezményezettek működési területe és a tűzesetek által érintett tágabb terület között. A görög hatóságok emellett a 2016. szeptember 23-án benyújtott megjegyzéseikben feltárták, hogy abból az előzetes feltételezésből indultak ki, hogy a tűzesetek súlyossága miatt **valamennyi** vállalkozás kárt szenvedett. Így nem a kár és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolatot vizsgálták, hanem a kár vélelmét. A programok így túl széles hatókörűek, és nem tekinthetők a természeti csapások vagy rendkívüli események okozta károk helyreállítására nyújtott támogatásnak ([56]).

(145) A görög hatóságok az eljárás megindításáról szóló határozatban szereplő, a jelen határozat (63) preambulumbekezdésében idézett megállapítás érvényességét is vitatták (lásd a (99) preambulumbekezdést). Véleményük szerint a programok jogalapjában szereplő kivétel – ami a programok többi részével ellentétben előírja, hogy a kedvezményezettnek igazolnia kell az általa elszenvedett kár és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolatot – csak azt jelezte, egyes esetekben további bizonyíték benyújtását írták elő. Megjegyzendő, hogy ez a megállapítás kevésbé lényeges a fő megállapítás, vagyis annak fényében, hogy a programokban nem szerepelt a kár és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolat, mint követelmény. A közvetlen kapcsolat hiánya egyértelmű, és ennek megállapítása a (143) preambulumbekezdésben található. A görög hatóságok megjegyzése azonban pontos, és tulajdonképpen a Bizottság által az eljárás megindításáról szóló határozatban tett megállapítást támasztja alá. A kivételes szabály szerint – a programok többi részével ellentétben – a kedvezményezetteknek valóban további bizonyítékokat kellett benyújtaniuk; nevezetesen közvetlen kapcsolatot kellett igazolniuk az általuk elszenvedett kár és a tűzesetek között. Ez az előírás nem vonatkozott a programok többi részére.

(146) Továbbá a programok nem rendelkeztek a tűzesetek következtében elszenvedett károk lehető legpontosabb felmérésének módszeréről, és nem határozták meg a károk alapján elszámolható költségeket sem. Ehelyett önkényesen azt a megközelítést alkalmazták, hogy a támogatás összegét végső soron a kamattámogatott és az állami kezességvállalással érintett hitel összege határozta meg, ahogyan azt az eljárás megindításáról szóló határozat bemutatja (lásd a jelen határozat (64) preambulumbekezdését). A Bizottság megállapítja tehát, hogy a támogatás teljes mértékben elszakadt a tűzesetek által okozott kártól, ha volt is ilyen. Görögország nem vitatta az eljárás megindításáról szóló határozat e megállapítását.

(147) A görög hatóságok nem vitatták továbbá az eljárás megindításáról szóló határozatnak azt a megállapítását sem, hogy a programok nem rendelkeztek a túlkompenzáció megakadályozásáról olyan károk estében, amikor a tűzesetek által okozott károk kapcsán egyéb támogatások nyújtására vagy biztosításon alapuló kifizetésekre került sor (lásd a (65) preambulumbekezdést).

(148) Végezetül a 2007-2013. évi iránymutatások (119) pontjában meghatározott követelmény szerint a támogatási programokat legfeljebb három évvel az esemény bekövetkezte után lehetett volna létrehozni, és legfeljebb az eseményt követő négy évvel meg kellett volna történnie a kifizetéseknek. A Bizottság megjegyzi, hogy a kérdéses támogatási programok jogalapja 2015-ig módosításra és kiegészítésre került (lásd a (9)–(10) preambulumbekezdést). A Bizottság ebből arra következtet, hogy a görög hatóságok további új állami támogatás elemeket hoztak létre, amelyekre nem vonatkoztatták a 2007-2013. évi iránymutatások (119) pontjában előírt időbeli korlátozásokat, ezért nem voltak összeegyeztethetők a belső piaccal.

(149) Az erdőgazdálkodási ágazatnak nyújtott támogatás tekintetében a szóban forgó eset hivatalos vizsgálata során egyértelművé vált, hogy a programok csupán kompenzációs jellegűek voltak, és nem volt céljuk a tűzesetek miatt károsodott erdők helyreállítása. Mivel az ilyen intézkedéseket a támogatásnyújtás idején egyik iránymutatás sem szabályozta, értékelésüket közvetlenül az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján kell elvégezni.

([56]) Lásd: a Bíróság által a C-278/00. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EU:C:2004:239) 85. pontja.

(150) Az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdése b) pontjának alkalmazási feltételeit a (68) preambulumbekezdés részletezi. Közvetlen kapcsolatnak kell lennie a kár és a természeti csapás vagy rendkívüli esemény között, ki kell zárni a kár túlkompenzálását, továbbá a támogatás kizárólag kompenzálhatja a természeti csapás vagy a rendkívüli esemény okozta kárt ([57]). Továbbá a kedvezményezettenkénti támogatás annak minden formájában csak a keletkezett anyagi károkra korlátozódhat. A (144)–(147) preambulumbekezdésben e feltételek teljesülésének az agrárágazatra vonatkozóan ismertetett értékelése *mutatis mutandis* az erdészeti ágazatra is érvényes. A programok nem írták elő a kár és a tűzesetek közötti közvetlen kapcsolat meglétének bizonyítását, és nem rendelkeztek a túlkompenzáció megakadályozásáról sem. Emellett, annak tükrében, hogy a tűzesetek miatt felmerült anyagi károk értékelésére nem állt rendelkezésre módszertan, a programok jogalapja nem korlátozhatta a támogatást az anyagi károkra.

(151) A kérdéses támogatási programok ezért az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján nem egyeztethetők össze a belső piaccal.

Egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatás

(152) Alternatív érvelésükben a görög hatóságok kifejtették, hogy a kérdéses állami támogatás az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethető, mivel egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére irányuló támogatásnak tekinthető. Ezen érvelésük igazolására a görög hatóságok a 2017. március 9-i levelükben Görögország egésze és a tűzesetek által érintett területek mezőgazdasági termelésére és GDP-jére vonatkozó statisztikai adatokat nyújtottak be a Bizottság számára. Levelükhöz csatolták az alábbi tanulmány másolatát: *„Erdőtüzek: okok és elősegítő tényezők Európában”* ([58]), továbbá hivatkoztak egy 2007. szeptember 6-i görög újságcikkre ([59]).

(153) A Bizottság megjegyzi, hogy az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére irányuló támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető.

(154) Tekintetbe kell azonban venni a rendelkezés összefüggéseit és szerkezetét, valamint azt, hogy a támogatások belső piaccal való összeférhetetlenségét kimondó alapelvtől való eltérést szigorúan kell értelmezni ([60]). Alapvető, hogy a szóban forgó rendelkezésben említett komoly zavar a tagállam gazdaságának egészére hatással legyen, ne csak egyes régióira vagy ágazataira ([61]). Azokban az esetekben, amikor a tagállam meghatározott régiói vagy ágazatai érintettek, kizárólag az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontja alkalmazható ([62]).

(155) A görög hatóságok 2017. március 9-én benyújtott statisztika adatai tekintetében a Bizottság megállapítja, hogy azok nem támasztják alá a (152) preambulumbekezdés szerinti érvelést. Különös tekintettel arra, hogy bár az adatok jeleznek némi ingadozást a termelésben (a mezőgazdasági és az összes termelésben növekedés és csökkenés is megfigyelhető volt a 2007–2009-es időszakban), nem mutatják a görög gazdaság egészének *„zavarát”*, komoly zavarát pedig különösen nem. Ezenkívül arra sem mutat semmi jel, hogy Görögország termelésére a 2007. évi tűzesetek egyáltalán hatással lettek volna. Végezetül a görög hatóságok által benyújtott statisztikai adatok csak egy hároméves időszakot jellemeznek (2007–2009); tehát nem vonható le belőlük megbízható következtetés a mezőgazdasági termelés hosszabb távú alakulására és a tűzeseteket követő időszakban Görögország össztermelésére gyakorolt hatásra vonatkozóan.

(156) A teljesség kedvéért a bizottság elemezte a Görögország termelésére vonatkozó, az Eurostat által közzétett statisztikai adatokat (a mezőgazdasági és az összes ipari ágazatra kiterjedő összesített termelési adatokat) ([63]).

([57]) A T-423/14 sz., *Larko kontra Bizottság* ügyben 2018. február 1-jén hozott ítélet (EU:T2018:57), 156. pont.

([58]) Az Európai Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottsága által megrendelt tanulmány, 2008. február: *„Erdőtüzek: okok és elősegítő tényezők Európában”*, IP/A/ENVI/ST/2007-15, elérhető a következő címen: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2008/401003/IPOL-ENVI_ET(2008)401003_EN.pdf

([59]) http://www.tanea.gr/news/economy/article/36098/?iid=2

([60]) A Törvényszék által a T 150/12. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2014. április 9-én hozott ítélet (EU:T:2014:191), 146. pontja, a C-510/16. sz., *Carrefour Hypermarchés és társai* ügyben 2018. szeptember 20-án hozott ítélet (EU:C:2018:751), 37. pontja.

([61]) Lásd: a Bíróság által a C-301/96. sz., *Németország kontra Bizottság* ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet (EU:C:2003:509), 105–106. pontja; a Törvényszék által a T-132/96. és T-143/96 sz., *Freistaat Sachsen and Volkswagen kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1999. december 15-én hozott ítélet (EU:T:1996:326) 167. pontja.

([62]) Lásd: A Bizottság 94/725/EK határozata (1994. július 27.) a francia kormány sertéshússal kapcsolatban hozott intézkedéseiről (HL L 289., 1994.11.10., 26. o.).

([63]) http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2 A statisztika adatokat az alábbi grafikon szemlélteti.

(157) Görögország teljes mezőgazdasági termelését tekintve ([64]) a statisztikai adatokból egyértelműen megállapítható, hogy a termelés csökkenése hosszabb távú tendenciát mutatott, amely még 2005-ben kezdődött, és 2007 végéig tartott. Az ábrából az is világosan megállapítható, hogy 2008 eleje óta Görögország teljes mezőgazdasági termelése 2010-ig erőteljesen és folyamatosan növekedett. A Bizottság megállapítja tehát, hogy semmi sem bizonyítja a 2007. évi tűzesetek Görögország teljes mezőgazdasági termelésére gyakorolt komoly negatív hatását.

(158) Végezetül a Bizottság megjegyzi, hogy a 2007-2009-es időszakban Görögország teljes termelése ([65]) folyamatosan növekedett egészen a pénzügyi válságig, amely Görögországot 2009-ben érintette. A rendelkezésre álló adatok tehát nem igazolják, hogy a tűzesetek jelentős hatással lettek volna a görög gazdaság egészére.

Forrás: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2)

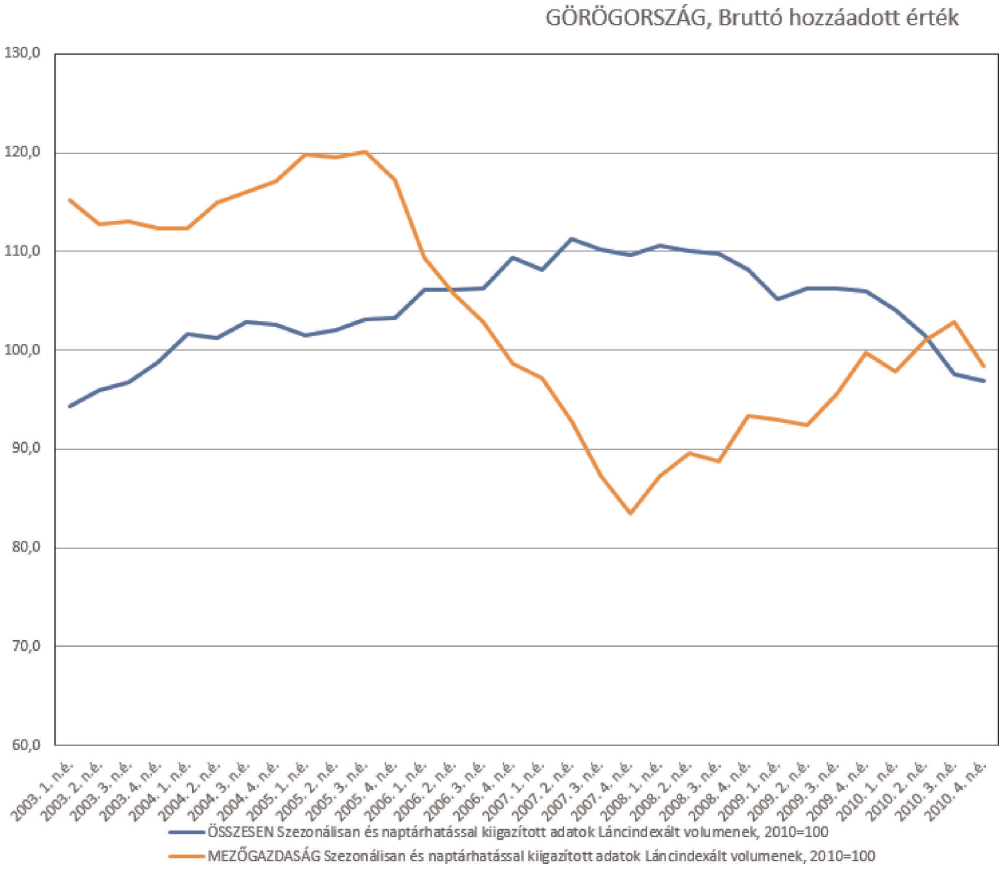

(159) A görög hatóságok (152) preambulumbekezdés szerinti érvelését tehát el kell utasítani.

Az egyes gazdasági térségek fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás

(160) Az eljárás megindításáról szóló határozatában a Bizottság azt is elemezte, hogy a vizsgált programokat az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján lehet-e egyes gazdasági térségek fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatásnak tekinteni. A görög hatóságok még a hivatalos vizsgálat szakaszában sem terjesztettek elő érveket annak igazolására, hogy a programok összeegyeztethetők lennének az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontjával, miközben azt hangoztatták, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozások a programok alapján nem juthattak előnyhöz. Ez megmagyarázza, hogy miért nem próbáltak azzal érvelni, hogy az Iránymutatásokat alkalmazták, és az abban foglalt rendelkezéseket betartották. A Bizottság azonban a teljesség kedvéért az eljárás megindításáról szóló határozatban ilyen irányú elemzést is végzett. A jelen határozat röviden újra megvizsgálja az eljárás megindításáról szóló határozat megállapításait, mivel ezeket a hivatalos vizsgálat megerősítette.

(161) A szóban forgó programok keretében előnyhöz jutott életképes vállalkozások működési támogatásokat kaptak, ami az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján nem egyeztethető össze a belső piaccal.

(162) A nehéz helyzetben lévő vállalkozások a kérdéses programok alapján támogatásban részesültek, az értékelést az Iránymutatások alapján kell elvégezni (lásd az (59) és (73) preambulumbekezdést). Ismét hangsúlyozzuk, hogy amint az eljárás megindításáról szóló határozatban rámutattunk, az értékelés nem korlátozódik kkv-kra, mivel a programok valamennyi vállalkozás számára nyitottak voltak.

([64]) Lásd: a grafikon piros vonalát.
([65]) Lásd: a grafikon kék vonalát.

(163) Figyelembe véve a kérdéses programok jellegzetességeit, nevezetesen azt, hogy a támogatás hosszú távra szólt és nem volt szükség szerkezetátalakítási tervre, semmilyen kompenzációs intézkedéssel sem minimalizálták a kereskedelmi feltételekre gyakorolt kedvezőtlen hatást, nem határoztak meg olyan feltételeket, amelyek mellett megakadályozható lett volna, hogy a kedvezményezettek a támogatást az vállalkozás életképességének helyreállításához nem feltétlenül szükséges új beruházások finanszírozására használják fel, a programok nem felelnek meg az Iránymutatásokban foglaltaknak, mint az az eljárás megindításáról szóló határozat részletes elemzéséből kiderül (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (72–(78) preambulumbekezdését).

Lehetséges összeegyeztethetőség az EUMSZ 107. cikke szerinti egyéb kivételekkel

(164) A teljesség kedvéért ([66]) a Bizottság megjegyzi, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás során megerősítést nyertek az eljárás megindításáról szóló határozatnak azok a megállapításai, amelyek e programok esetében kimondták a támogatásnyújtás tilalma alóli, az EUMSZ 107. cikke szerinti egyéb kivételekkel való összeegyeztethetetlenséget (lásd a jelen határozat (81)–(82) preambulumbekezdését). Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja szerinti kivételt nem számítva – amelynek a jelen esetben való alkalmazhatóságát a (153)–(159) preambulumbekezdés tárgyalta – sem a görög hatóságok, sem harmadik felek nem érveltek az ellenkezőjével.

Záró megállapítások

(165) Végezetül, a programok jogalapja nem rendelkezett a Deggendorf elv tiszteletben tartásáról. A Deggendorf elv értelmében azok a vállalatok, amelyek korábban a Bizottság által a közösségi szabályokkal nem összeegyeztethetőnek ítélt támogatásban részesültek, a szóban forgó programok alapján nem kaphattak volna támogatást addig, amíg az említett korábbi támogatást vissza nem fizetik ([67]). Ez az elv az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján nem vonatkozik a természeti csapások által okozott károk helyreállítása céljából nyújtott támogatásra. Következésképpen az említett elvvel való ellentmondás miatt a megvizsgált többi jogalap egyike sem igazolhatja a szóban forgó programok keretében történő támogatásnyújtást.

VI. **KÖVETKEZTETÉS**

(166) A Bizottság megállapítja, hogy a 36579/B.1666/27-8-2007. sz. miniszteri határozat (és annak későbbi módosításai) alapján létrehozott, kamattámogatás és a görög állam kezességvállalása formájában nyújtott támogatási programok az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősülnek. A Bizottság megállapítja, hogy Görögország jogellenesen, az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének megsértésével valósította meg a szóban forgó támogatást. A fenti elemzés igazolja, hogy a támogatás nem tekinthető összeegyeztethetőnek a belső piaccal.

(167) Ebből különöse az következik, hogy a Görögország által a Sogia Ellas vállalatnak és leányvállalatainak a (166) preambulumbekezdésben említett programok alapján, kamattámogatás formájában nyújtott állami támogatás jogellenes, és a belső piaccal nem összeegyeztethető.

VII. **VISSZAFIZETTETÉS**

(168) Tekintettel arra, hogy a támogatás jogellenes, és a belső piaccal nem összeegyeztethető, Görögországnak be kell szüntetnie a támogatási programokat, és vissza kell fizettetnie a kedvezményezettekkel a kapott támogatást, kivéve, ha a támogatás olyan konkrét projektre irányult, amely a támogatásnyújtás idején megfelelt a csoportmentességi rendeletek, a csekély összegű (*de minimis*) támogatásokat szabályozó rendelet vagy a Bizottság által jóváhagyott valamely támogatási program valamennyi feltételének.

(169) A görög hatóságok azon megállapítása, miszerint teljesen lehetetlen az állami támogatás visszafizettetése (lásd a (101)–(102) preambulumbekezdést), a jelen határozat alapján végzett összeegyeztethetőségi vizsgálat szempontjából nem releváns, inkább az a kifejezett célja, hogy a Bizottságot abba az irányba terelje, hogy az ne követelje meg Görögországtól a közösségi szabályokkal nem összeegyeztethető módon nyújtott támogatás visszafizettetését. E célból a görög hatóságok a Bizottság korábbi döntési gyakorlatára hivatkoznak ((lásd a (102) preambulumbekezdést).

([66]) Az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlatával összhangban a Bizottság az intézkedések összeegyeztethetőségét nem köteles olyan alapokon értékelni, amelyekre a tagállam nem hivatkozott; e tekintetben lásd: a Törvényszék által a T-423/14. sz., *Larko kontra Bizottság* ügyben 2018. február 1-jén hozott ítélet (EU:T:2018:57) 157. pontja.

([67]) A Törvényszék által a T-244/93 és 486/93 sz., *Textilwerke Deggendorf kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1995. szeptember 13-án hozott ítélet (EU:T:1995:160), 51-60. pontja.

(170) Ebben a szakaszban a Bizottság nem fogadja el Görögország azon érvelését, miszerint a visszafizettetés teljesen lehetetlen ([68]). E tekintetben a Bizottság részletes vizsgálatát követően két feltételnek kell együttesen teljesülnie, nevezetesen annak, hogy az adott tagállam által előadott nehézségek valósak, és annak, hogy a visszafizettetés más módokon sem lehetséges. A visszafizettetést csak akkor lehetett volna objektív alapon teljesen lehetetlennek tekinteni, ha a Bizottság az említett részletes vizsgálat alapján megállapította volna, hogy nincsenek olyan egyéb lehetőségek, amelyek alapján a szóban forgó jogellenes támogatás akárcsak részlegesen is visszafizettethető lenne. Jelen esetben Görögország nem zárt ki legalább részleges visszafizettetést lehetővé tevő egyéb módszereket, kizárólag arra tényre alapozva, hogy nem lehet beszerezni a tűzesetek okozta közvetlen és közvetett károkra vonatkozó szükséges információkat, mert azokról nem készültek nyilvántartások és dokumentumok. Például nem egyértelmű, hogy a kár nagysága megközelítően megállapítható-e a tűzesetek idején készített légi fényképek alapján, nyilvános nyilvántartások vagy más eszközök segítségével. Ezért a jelen szakaszban nem fogadható el az a kérés, hogy ne kelljen visszafizettetni a közösségi szabályokkal nem összeegyeztethető állami támogatást.

(171) A korábbi bizottsági határozatokat illetően, az uniós bíróságok állandó ítélkezési gyakorlatával ([69]) összhangban megjegyzendő, hogy az állami támogatás fogalmat objektív helyzetre kell alkalmazni, amelyet a bizottsági határozathozatal időpontjában kell értékelni, és csak azt az egyetlen tényezőt kell vizsgálni, hogy az állami intézkedés biztosít-e előnyt egy vagy több konkrét vállalkozás számára. Ennek megfelelően a Bizottság korábbi döntései nem lehetnek meghatározó tényezők.

(172) E tekintetben a Bizottságot kizárólag az (EU) 2015/1589 rendelet vonatkozó rendelkezései kötik. Ezért, a támogatások visszafizettetésére vonatkozó eljárási szabályzat 16. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Bizottságnak el kell rendelnie az összeegyeztethetetlen támogatás visszafizettetését. Ezen kívül az (EU) 2015/1589 rendelet 17. cikke értelmében a támogatás visszafizettetésének jogvesztő határideje 10 év, ami minden megszakítástól számítva újra indul. A kérdéses támogatási programok 2007. augusztus 25-én léptek hatályba, míg a Bizottság által e tekintetben tett első intézkedése a görög hatóságok számára 2014. július 25-én küldött levél volt, amelyben tájékoztatást kért az ügy kapcsán.

(173) Minden esetben megállapítható volt, hogy jelenleg nem teljesülnek azok a feltételek, amelyek a Görögország által hivatkozott esetekben indokolták a visszafizettetés elrendelésének mellőzését (lásd fentebb a (102) preambulum-bekezdést). Többek között az SA.33083 (2012/C) (korábbi 2012/NN) esetben a természeti csapások a határozat dátumát több mint 10 évvel megelőzően következtek be; egyes esetekben ez az idő 25 év volt. A mostani esetben éppen ellenkezőleg, a tűzesetek 2007 végén történtek, és a görög hatóságok tisztában voltak azzal a ténnyel, hogy a Bizottság 2014 közepéig foglalkozik a kérdéses programokkal. A Bizottság tehát ez esetben nem tudja elfogadni a görög hatóságoknak az összeegyeztethetetlen támogatás visszafizettetése elrendelésének mellőzésére irányuló kérését.

(174) Következésképpen a Bizottság „A tagállamokat a jogellenes és összeegyeztethetetlen állami támogatások visszafizettetésére felszólító bizottsági határozatok hatékony végrehajtásáról" című közleménye 42. pontjának megfelelően határidőt kell megállapítani Görögország számára a visszafizettetés maradéktalan végrehajtására. A visszafizettetendő összegekre a 794/2004/EK bizottsági rendeletnek megfelelően kamatot kell fizetni ([70]).

(175) A határozatot haladéktalanul végre kell hajtani, kivéve azon támogatások vonatkozásában, amelyek a támogatásnyújtás idején megfeleltek a csekély összegű (de minimis) támogatásokat szabályozó vonatkozó rendelet (lásd a 994/98/EK tanácsi rendelet ([71]) 2. cikkét) vagy a csoportmentességi rendeletek valamennyi feltételének. Az e határozatban tárgyalt támogatási programok alapján nyújtott azon egyedi támogatások, amelyek a

([68]) Lásd: a Bíróság (nagytanács) által a C-622/16P – C-624/16P.sz. *Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2018. november 6-án hozott ítélet(EU:C:2018:873), 96-97. pontja. Lásd még a Bizottság által összeegyeztethetetlennek minősített állami támogatás visszafizettetésére irányuló kötelezettség alóli egyetlen kivételt jelentő „teljességgel lehetetlen visszafizettetés" fogalmának értelmezését: A Bizottság közleménye – A tagállamokat a jogellenes és összeegyeztethetetlen állami támogatások visszafizettetésére felszólító bizottsági határozatok hatékony végrehajtásáról (HL C 272., 2007.11.15., 4. o., 18–20. pont) és az abban hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

([69]) A Törvényszék által a T-445/05. sz., *Associazione italiana del risparmio gestito and Fineco Asset Management* kontra Bizottság ügyben 2009. március 4-én hozott ítélet (EU:T:2009:50) 145. pontja.

([70]) A Bizottság 794/2004/EK rendelete (2004. április 21) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet végrehajtásáról (HL L 140., 2004.4.30., 1. o.).

([71]) A Tanács 994/98/EK rendelete (1998. május 7.) az EUMSZ 107. és 108. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról (HL L 142., 1998.5.14., 1. o.).

támogatásnyújtás idején megfeleltek a 702/2014/EU rendelet vagy bármely egyéb jóváhagyott támogatási program szerinti feltételeknek, legfeljebb az adott típusú támogatásra vonatkozó maximális támogatás-intenzitás mértékéig a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekintendők.

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A 36579/B.1666/2007.8.27. sz. miniszteri határozat (és annak későbbi módosításai) alapján létrehozott, kamattámogatás és a Görög Köztársaság kezességvállalása formájában nyújtott támogatási programok az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősülnek. A Görög Köztársaság az állami támogatási programokat jogellenesen léptette hatályba, megszegve az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdését, és e támogatások nem egyeztethetők össze a belső piaccal.

Ez a határozat kizárólag az Eurostat meghatározása szerinti mezőgazdasági termékek, vagyis az EUMSZ I. mellékletében felsorolt termékek (a halászati és akvakultúra termékek kivételével) termesztésével, feldolgozásával és forgalmazásával, illetve az erdőgazdálkodással kapcsolatos tevékenységekre vonatkozik. Nem érinti tehát a gazdaság más ágazatai számára a szóban forgó támogatási programokkal összhangban nyújtott lehetséges támogatásokat.

2. cikk

(1) A Görög Köztársaság visszafizetteti a kedvezményezettekkel az 1. cikkben említett támogatásokat.

(2) A visszafizettetendő összegeknek tartalmazniuk kell a támogatásnak a kedvezményezettek rendelkezésére bocsátásától a tényleges visszatérítés időpontjáig esedékes kamatokat.

(3) A visszafizettetendő összegek utáni kamatot a 794/2004/EK rendelet V. fejezetével és a 794/2004/EK rendeletet módosító 271/2008/EK bizottsági rendelettel ([72]) összhangban, kamatos kamattal kell kiszámítani.

(4) A Görög Köztársaság az e határozat elfogadásától számított hatállyal leállítja az 1. cikkben említett programok szerinti kedvezmények biztosítását, és megszünteti az 1. cikkben említett programok keretébe tartozó támogatások valamennyi függőben lévő kifizetését.

3. cikk

A támogatás nem minősül állami támogatásnak, ha a támogatásnyújtás időpontjában megfelelt az abban az időpontban alkalmazandó 994/98/EK rendelet 2. cikke szerinti feltételeknek.

4. cikk

Az 1. cikkben említett intézkedések alapján nyújtott azon egyedi támogatások, amelyek a támogatásnyújtás idején megfelelnek a 702/2014/EU rendelet vagy bármely egyéb jóváhagyott támogatási program szerinti feltételeknek, az adott típusú támogatásra vonatkozó maximális támogatás-intenzitás mértékéig összeegyeztethetők a belső piaccal.

5. cikk

(1) Az 1. cikkben említett programok keretében nyújtott támogatásokat haladéktalanul és ténylegesen vissza kell fizettetni.

(2) A Görög Köztársaság biztosítja, hogy e határozatot az arról szóló értesítéstől számított négy hónapon belül maradéktalanul végrehajtja.

([72]) A Bizottság 271/2008/EK rendelete (2008. január 30.) az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 794/2004/EK rendelet módosításáról (HL L 82., 2008.3.25., 1. o.).

6. cikk

(1) A határozatról szóló értesítés időpontjától számított két hónapon belül a Görög Köztársaság benyújtja az alábbi információkat:

a) azoknak a kedvezményezetteknek a listája, amelyek az 1. cikkben említett támogatásban részesültek, és kedvezményezettenként a kapott támogatás teljes összege;

b) kedvezményezettenkénti bontásban a támogatásban részesült kedvezményezettekkel visszafizettetendő teljes összeg (tőke és kamat) azon támogatások vonatkozásában, amelyekre nem vonatkoznak a csekély összegű (*de minimis*) támogatásokra vonatkozó szabályok, a 702/2014/EU rendelet vagy bármely jóváhagyott támogatási program szabályai;

c) az e határozat végrehajtása érdekében már meghozott és tervezett intézkedések részletes bemutatása;

d) dokumentumok, amelyek igazolják, hogy a kedvezményezetteket felszólították a támogatás visszafizetésére.

(2) A Görög Köztársaság folyamatosan tájékoztatja a Bizottságot az e határozat végrehajtása érdekében tett nemzeti intézkedések előrehaladásáról mindaddig, amíg az 1. cikkben említett támogatás visszafizetése be nem fejeződött. A Görög Köztársaság a Bizottság kérésére haladéktalanul tájékoztatást nyújt az e határozat végrehajtása érdekében már megtett és tervezett intézkedésekről. Ezenfelül részletes adatokat szolgáltat a kedvezményezettek által már ténylegesen visszafizetett támogatási és kamatösszegekről.

7. cikk

Ennek a határozatnak a Görög Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2019. október 7-én.

a Bizottság részéről
Phil HOGAN
a Bizottság tagja